

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Т. М. Фертікова

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

*Методичні матеріали
для самостійного вивчення дисципліни*

Випуск 202

Миколаїв – 2013

УДК 330(091)
ББК 65.02
Ф 43

Рекомендовано до друку вченою радою Чорноморського державного університету імені Петра Могили (протокол № 10 від 13.06.2013 р.).

Рецензенти:

Дюндіна Н. Л. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Палехова В. А. – доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Ф 43

Фертікова Т. М.

Методичні матеріали для самостійного вивчення дисципліни «Історія економіки та економічної думки» / Т. С. Фертікова. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 84 с. – (Методична серія ; Вип. 202).

Методичні вказівки призначено для студентів заочної форми навчання. Представлено теми курсу та стислий їх зміст, надано питання та тести для самоперевірки, індивідуальні завдання, перелік літературних джерел, корисних для вивчення дисциплін. Студенти денної форми навчання можуть використовувати вказівки для підготовки до практичних занят з курсу «Історія економіки та економічної думки».

УДК 330(091)
ББК 65.02

© Фертікова Т. М., 2013
© ЧДУ ім. Петра Могили, 2013

ISSN 1811-492X

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Структура курсу «Історія економіки та економічної думки»	5
Питання та тести для самоперевірки	14
Система рейтингової оцінки знань студентів заочної форми навчання.....	43
Самостійна письмова робота студентів	44
Питання до практичних занять для студентів заочної форми навчання.....	60
Питання до іспиту.....	63
Список рекомендованої літератури	67

ПЕРЕДМОВА

Методичний посібник з курсу «Історія економіки та економічної думки» призначено для студентів заочної форми навчання. У першу чергу рекомендується звернути увагу на перелік тем курсу та зміст кожної теми. Це матеріал, який студенти денної форми слухають на лекціях. Після кожної теми наведено контрольні питання, за якими можна перевірити ступінь засвоєння матеріалу. Вони призначені як для студентів денної форми навчання, які за цими питаннями готуються до практичних занять, так і для студентів заочної форми, які можуть перевірити якість самостійного вивчення тем. Важлива частина посібника для студентів заочної форми – питання за варіантами для виконання письмової самостійної роботи. Спільними для всіх студентів є перелік питань для підготовки до іспиту, а також список літературних джерел. Останній рекомендується переглянути навіть активним користувачам інтернету. В інтернеті представлено немало із запропонованих (і тих, що не включено до списку) першоджерел та посібників з якісно викладеним матеріалом. Як для початкового ознайомлення, так і для поглибленого вивчення курсу краще користуватися ними, а не сумнівними рефератами невідомих авторів.

Курс «Історія економіки та економічної думки» передбачає:

- вивчення історії розвитку економічних відносин в окремих країнах та на міжнародному рівні;
- визначення характерних рис, причин становлення та занепаду економічних систем;
- аналіз зв'язків між економічними подіями та явищами;
- виявлення взаємовпливу особливостей економічного розвитку на кожному етапі та теоретичних поглядів, які іноді відповідали своєму часу, а іноді випереджали його;
- дослідження економічної думки від перших філософських узагальнень та практичних рекомендацій до цілісних теоретичних систем, що дасть змогу осмислити еволюцію наукових поглядів на сутність економічних категорій, закономірностей та явищ.

Немало студентів, які починають слухати курс «Історія економіки та економічної думки», налаштовані на нудний перелік дат, імен і подій, якими доведеться перевантажувати свою пам'ять. Насправді ж при вивченні історії (як і інших дисциплін) у першу чергу необхідне розуміння матеріалу, після якого запам'ятовування є не таким уже й складним. Одна з ключових цілей вивчення історії – розуміння сучасності, отже, «Історія економіки та економічної думки» є незамінним чинником формування повноцінного економічного світогляду сучасного науковця або практика.

СТРУКТУРА КУРСУ «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»

Тема 1. Господарство східних стародавніх країн. Зародження економічної думки

Неолітична революція та її роль в утвердженні господарства відтворювального типу.

Передумови зародження перших східних держав: Стародавнього Єгипту, Вавилонського царства, Китаю, Індії тощо. Характеристика господарства: галузева структура, розподіл прав власності. Риси східної моделі рабовласництва. Система державного контролю за економічними процесами.

Загальна характеристика економічної думки стародавніх країн. Пам'ятки Стародавнього Єгипту: господарські документи, повчання. Закони як джерело знань про регулювання економічних процесів у східних країнах («Закони царя Хаммурапі» (Вавилонське царство)). Твори релігійно-філософського характеру («Закони Ману», «Артхашастра» (Індія), «Лунь-юй», «Гуань-цзи» (Китай)).

(Основна література: 1, 2, 4-6, 8-13. Першоджерела: 3, 19, 29, 30, 74, 75. Додаткова література: 1, 4, 13, 16, 24, 29, 30, 41-43, 46, 54, 116).

Тема 2. Розвиток економіки та економічної думки античних держав

Еволюція відносин прав власності в античних країнах. Особливості розвитку сільського господарства, ремісництва, торгівлі, фінансів у Стародавній Греції, Стародавньому Римі. Модель рабовласництва класичного типу.

Внесок Ксенофонта, Платона, Аристотеля у становлення економічної думки. Поради щодо розвитку сільського господарства та організації праці у творах римських мислителів (Каттон Старший, Варрон, Колумела). Економічні реформи видатних діячів Стародавнього Риму.

(Основна література: 1, 2, 4-6, 8-13. Першоджерела: 2, 21, 22, 34, 35, 75. Додаткова література: 1, 4, 13, 16, 24, 29, 30, 41-43, 46, 54, 116).

Тема 3. Розвиток економіки в часи середньовіччя. Пам'ятки економічної думки

Характерні риси феодального суспільства. Еволюція феодальних відносин в окремих європейських країнах. Роль міст у середньовічній економіці. Магдебурзьке право. Особливості розвитку ремісництва та торгівлі. Характеристика феодального суспільства Київської Русі: соціальна структура, характер землеволодіння, розвиток ремесла, торгівлі, фінансів. Господарський розвиток українських земель під владою Великого князівства Литовського та Королівства Польського.

Варварські правди як джерело інформації про зародження феодальних відносин. Біблія та Коран як джерела економічної думки. Міркування авторів середньовічного Сходу щодо передумов економічного розвитку. Економічні ідеї у творах Ф. Аквінського, Н. Орема, Г. Пліфона. Зародження утопічного соціалізму (Т. Мор, Т. Кампанелла). Літописи, повчання та збірки законів як джерело економічної думки Київської Русі. «Устава на волоки». Литовські статuti.

(Основна література: 1, 2, 4-6, 8-13. Першоджерела: 5, 33, 68. Додаткова література: 1, 4, 13, 16, 24, 29, 30, 32, 41-43, 48, 50, 53, 54, 102, 116).

Тема 4. Мануфактурний період розвитку європейських країн у XVI – на початку XVIII ст.

Великі географічні відкриття та їх наслідки для розвитку окремих економік і світового господарства. Первісне нагромадження капіталу. Розклад феодальних відносин та зародження мануфактурного виробництва в Нідерландах та Англії. Особливості становлення мануфактур у Франції та Німеччині.

(Основна література: 2, 4, 8-10. Додаткова література: 1, 13, 16, 23, 29, 30, 41-43, 49, 85, 107).

Тема 5. Меркантилізм. Зародження класичної школи політекономії. Фізіократія

Меркантилізм як сукупність ідей та державна економічна політика. Особливості раннього (монетарного) меркантилізму та його представники (В. Стаффорд, Г. Скаруффі, Б. Даванцаті та ін.). Ідеї пізнього (мануфактурного) меркантилізму в творах Т. Мана, А. Монкретьєна, А. Серра та інших авторів. Політика меркантилізму в Англії, Франції, Італії, Росії, Україні. Критика меркантилізму.

В. Петті як родоначальних класичної буржуазної політекономії (XVII ст.). Трудова теорія вартості, обґрунтування доходів у теорії В. Петті. Зародження політекономії у Франції (П. де Буагільбер). Фізіократія: обґрунтування ідеї природничого порядку, учення про чистий продукт. «Економічна таблиця» Ф. Кене. Теорія А. Тюрго.

(Основна література: 1, 2, 4-6, 11-13. Першоджерела: 26, 51, 66. Додаткова література: 2, 4, 12, 24, 43, 44, 54, 61, 71, 78, 107, 116).

Тема 6. Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Економічна теорія А. Сміта

Сутність промислового перевороту та його вплив на соціально-економічний розвиток Англії. Причини економічного відставання Франції та Німеччини у XVIII – на початку XIX ст.

А. Сміт як засновник економічної науки. Структура та методологія «Дослідження про природу та причини багатства народів». Ключові елементи теорії А. Сміта: принципи ринкової економічної системи, теорії вартості, грошей, заробітної плати, прибутку, ренти, капіталу.

(Основна література: 1, 2, 4-6, 8-13. Першоджерела: 61. Додаткова література: 1, 12, 13, 16, 23, 24, 29, 30, 41-44, 49, 54, 61, 62, 71, 85, 101, 107).

Тема 7. Розвиток класичної школи політекономії в першій половині XIX ст.

Ж.-Б. Сей як популяризатор ідей А. Сміта та оригінальний науковець. Концепція створення та механізму розподілу багатства, теорія ринків Ж.-Б. Сея в «Трактаті з політичної економії».

Теорія народонаселення Т. Мальтуса. Обґрунтування категорій вартості, капіталу, ренти та інших доходів. Доведення можливості економічних криз.

«Начала політичної економії та оподаткування» Д. Рікардо: трудова теорія вартості, кількісна теорія грошей, теорія ренти, закон заробітної плати та прибутку, теорія торгового балансу.

Обґрунтування гармонії інтересів учасників виробництва та розподілу у творі Ф. Бастіа «Економічні гармонії». Тлумачення категорій цінності та ренти в роботах Г. Кері. Теорія утримання Н. Сеніора.

(Основна література: 1, 2, 4-6, 11-13. Першоджерела: 4, 36, 39, 55, 59. Додаткова література: 2, 4, 12, 14, 24, 40, 43, 44, 54, 61, 62, 71, 107, 116).

**Тема 8. «Принципи політичної економії» Дж. С. Мілля.
Критичний напрям політекономії (перша половина XIX ст.)**

Узагальнення та розвиток доктрин класичної школи політекономії в роботі Дж. С. Мілля «Принципи політичної економії».

Критика капіталізму та шляхи усунення експлуатації і бідності в роботах С. Сімонді, П.-Ж. Прудона, К. Родбуртуса. Теорія та практика утопічного соціалізму А. Сен-Сімона, Ш. Фур'є, Р. Оуена.

Ф. Ліст як засновник національної політекономії в Німеччині.

(Основна література: 1, 2, 4-6, 11-13. Першоджерела: 38, 45-47, 53, 54, 60. Додаткова література: 2, 4, 12, 24, 43, 44, 54, 61, 71, 107, 116).

Тема 9. Економічна теорія марксизму

Тематика ранніх робіт К. Маркса та Ф. Енгельса: критика капіталізму та буржуазної політекономії, обґрунтування методології дослідження, визначення економічних категорій.

Теоретичні проблеми «Капіталу»: товар та його властивості, гроші та їх функції, теорія доданої вартості, види та стадії обігу капіталу, заробітна плата, прибуток, рента, позичковий відсоток. Сутність соціалізму за К. Марксом.

Розвиток теорії марксизму в роботах В. Леніна, К. Каутського тощо. Місце марксизму в сучасній економічній теорії.

(Основна література: 1, 2, 4-6, 11-13. Першоджерела: 23, 37, 40. Додаткова література: 2, 12, 24, 43, 44, 54, 61, 71, 91, 107, 116).

**Тема 10. Характеристика світового господарства другої
половини XIX – початку XX ст.**

Друга технологічна революція: зародження енергетичної галузі, розвиток металургії, хімічної промисловості, транспорту, засобів зв'язку. Характер індустріального розвитку, стан аграрної галузі, фінансового сектору, сфери освіти в Англії, Франції, Німеччині, США. Причини втрати Англією світового лідерства. Передумови стрімкого піднесення економік США та Німеччини.

(Основна література: 2, 4, 8-10. Додаткова література: 1, 13, 16, 29, 30, 41-43, 49, 86, 95).

Тема 11. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Історична школа в Німеччині (друга половина XIX – початок XX ст.)

Етапи маржинальної революції. Особливості маржинальної економічної теорії. Новаторські ідеї попередників маржиналізму (І. фон Тюнен, А. Курно, Ж. Дююї, Г. Госсен). Австрійська школа маржиналізму (К. Менгер, Ф. фон Візер, О. Бем-Баверк): теорія граничної корисності.

Кембриджська школа та зародження неокласичного напрямку в економічній теорії. «Принципи економікс» А. Маршалла: теорія ринкового ціноутворення (хрест Маршалла, закони попиту та пропозиції, поняття еластичності, споживчого надлишку); види витрат; поняття «періоди часу»; закони спадної, зростаючої, пропорційної продуктивності; теорія розподілу. Теорія суспільного добробуту А. Пігу.

Математична школа маржиналізму. Теорія цінності В. Девонса. Модель загальної ринкової рівноваги Л. Вальраса. Теорія економічного оптимуму В. Парето.

Критика класичної політекономії представниками німецької історичної школи (В. Рошер, Б. Гільдебранд, К. Кніс). Визначення задач політекономії; погляди на еволюцію економічних відносин; обґрунтування економічної ролі держави та інші проблеми, що розглядалися представниками історичної та нової історичної школи в Німеччині.

(Основна література: 2, 4-6, 11-13. Першоджерела: 5, 10, 12, 18, 27, 41, 42, 50, 52. Додаткова література: 4, 11, 12, 24, 27, 40, 43, 44, 54, 61, 67, 68, 71, 103, 107, 116).

Тема 12. Розвиток феодальних відносин та особливості становлення капіталізму на українських землях (XVII – початок XX ст.)

Політичні та економічні наслідки Визвольної війни під керівництвом Б. Хмельницького. Тенденції розвитку земельних відносин у XVIII – першій половині XIX ст. Зародження мануфактурного виробництва, особливості внутрішньої та зовнішньої торгівлі на українських землях у складі Російської імперії та Речі Посполитої (із кінця XVIII ст. у складі Австро-Угорщини).

Сутність та наслідки земельних реформ 1848 та 1861 рр. Характер аграрних відносин, розвиток промисловості та інфраструктури на українських землях у другій половині XIX – на початку XX ст.

Столипінська аграрна реформа та її наслідки.

(Основна література: 1, 2, 4, 8-10. Додаткова література: 5, 28, 30, 32, 37, 38, 43, 49, 50, 60, 75, 88, 96, 102).

Тема 13. Розвиток економічної думки в роботах російських та українських учених (XIX – початок XX ст.)

Економічні програми декабристів. Дискусія щодо шляхів економічного розвитку між представниками дворянського лібералізму, буржуазного лібералізму, революційної демократії. Економічні ідеї народників. Інтерпретація ідей класичної школи політекономії, марксизму, маржиналізму вітчизняними науковцями.

Економічна теорія М. Туган-Барановського: «теорема цінності», інвестиційна теорія економічних циклів, соціальна теорія розподілу, проблеми кооперації. Розвиток маржиналізму в Україні (Є. Слуцький).

(Основна література: 2, 4, 5, 7, 11-13. Першоджерела: 1, 7, 20, 64, 65, 67. Додаткова література: 24, 33, 43, 54, 59, 63, 64, 105).

Тема 14. Світове господарство між двома світовими війнами

Наслідки Першої світової війни для країн-учасниць. Сутність Версальської системи. Плани Дауеса та Юнга. Особливості відновлення економіки Англії, Франції, Німеччини в повоєнний період. Роль США в Першій світовій війні та економічний розвиток країни у 20-х рр. XX ст.

Причини, характер Великої депресії. «Новий курс» Ф. Рузвельта. Наслідки Великої депресії для європейських країн та шляхи її подолання.

(Основна література: 1, 3, 4, 8-10. Додаткова література: 1, 13, 16, 30, 41-43, 47, 49, 70, 81, 86, 87, 89, 95).

Тема 15. Розвиток економічної науки в першій третині XX ст.

Теорія та економічна програма Дж. М. Кейнса: «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей». Критика Дж. М. Кейнсом положень класичної та неокласичної теорій. Методологія дослідження. Проблема «ефективного попиту»; аналіз споживання, заощаджень та основний психологічний закон; виробничий попит та його розмірності; роль та методи державного економічного регулювання. Сучасне значення теорії Дж. Кейнса.

«Економічна теорія недосконалої конкуренції» Дж. Робінсон.
«Теорія монополістичної конкуренції» Е. Чемберліна. Теорія інноваційного розвитку та підприємництва Й. Шумпетера.

(Основна література: 3-5, 7, 11-13. Першоджерела: 24, 25, 57, 79-81.
Додаткова література: 4, 12, 43, 54, 55, 61, 71, 107, 108, 110, 116).

Тема 16. Розвиток світової економіки в другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

План Маршалла та його значення для повоєнного розвитку економік Європи та США. Вплив I етапу НТР на господарство провідних країн світу. Характер державної економічної політики в США, Великобританії, Франції (кінець 40-х – 60-і рр.). Реформи Л. Ерхарда у ФРН.

Повоєнне відновлення економіки Японії.

Сутність II етапу НТР.

Причини лібералізації державної економічної політики в розвинутих країнах світу.

Економіка країн «соцтабору» у другій половині ХХ ст.

Розпад колоніальної системи та шляхи економічного розвитку новоутворених держав. Фактори економічних досягнень «нових індустріальних країн».

Економічні перетворення в Китаї під керівництвом Дена Сяопіна.

Інтеграційні процеси у світовій економіці в другій половині ХХ ст.

(Основна література: 1, 3, 4, 8-10. Першоджерела: 82. Додаткова література: 1, 3, 7, 9, 13, 15-17, 19, 20, 22, 25, 26, 29-31, 41-43, 47, 49, 51, 52, 58, 66, 69, 70, 72-74, 77, 80-83, 86, 90, 94, 95, 98, 99, 104, 109, 113, 114, 117).

Тема 17. Економічна дискусія між представниками неолібералізму та послідовниками Дж. М. Кейнса (ХХ ст.)

Проблема економічної ефективності та соціальної справедливості (Ж. Л. Рюеф, М. Алле (паризька школа неолібералізму)). Обґрунтування ефективності ринкового господарства представниками неоавстрійської школи (Л. фон Мізес, Ф. фон Хайек). Ордолібералізм та концепція соціального ринкового господарства представників фрайбурзької школи: В. Ойкен, В. Репке, А. Рюстов. Монетаризм М. Фрідмена. Теорія економіки пропозиції (А. Лаффер, Р. Мандель). Теорія «раціональних очікувань» (Дж. Мут, Т. Сарджент, Р. Лукас).

Неокласичні моделі економічного зростання Кобба-Дугласа, Дж. Міда, Р. Солоу.

Економічні ідеї неокейнсіанства. Моделі економічного зростання Е. Хансена, С. Домара. Теорія економічних циклів Е. Хансена. Модель макроекономічної рівноваги Хікса-Хансена.

Посткейнсіанство. Англійське ліве кейнсіанство (Дж. Робінсон, Н. Кальдор, П. Сраффа). Американське неортодоксальне (монетарне) кейнсіанство (Р. Клауер, А. Лейонхуфвуд, С. Вайнтрауб, Д. Девідсон, Х. Мінські).

Сучасне «нове» кейнсіанство (Дж. Стігліц, Дж. Тейлор).

«Економікс» П. Самуельсона.

(Основна література: 1, 3-5, 7, 11-13. Першоджерела: 28, 43, 44, 49, 56, 58, 62, 69, 70-73, 76, 82. Додаткова література: 4, 6, 8, 21, 24, 34, 35, 43, 54-56, 61, 71, 76, 84, 93, 97, 100, 111, 115, 116).

Тема 18. Інституціоналізм.

Неоінституціоналізм (кінець XIX – XX ст.)

Ранній інституціоналізм: соціально-психологічний інституціоналізм Т. Веблена, соціально-правовий інституціоналізм Дж. Коммонса, емпіричний інституціоналізм В. Мітчелла. Зародження інституціоналізму в Англії (Дж. Гобсон).

Неоінституціоналізм. Теорія прав власності: специфікація прав власності, зовнішні ефекти (Р. Коуз). Теорія трансакційних витрат (Д. Норт, К. Ерроу, К. Менар тощо). Теорія контрактів. Причини утворення фірми та визначення оптимального її розміру (Р. Коуз, А. Алчіан, Х. Демсец, О. Вільямсон). Теорія суспільного вибору (Дж. Б'юкенен, Г. Таллок, К. Ерроу, М. Олсон). Кліометрія (Р. Фогель, Д. Норт).

(Основна література: 1, 3-5, 7, 11-13. Першоджерела: 8, 9, 11, 13, 17, 31, 32, 48, 63. Додаткова література: 4, 18, 24, 36, 43, 54, 55-57, 106, 107, 111, 116).

Тема 19. Теорії трансформації суспільства **(друга половина XX ст.)**

Теорії індустріального та постіндустріального суспільства. Теорії трансформації капіталізму: «дифузії власності», «управлінської революції», «революції в доходах», «соціального партнерства», «колективного капіталізму», «соціального партнерства» (А. Берлі, А. Арон, Г. Мінз, С. Кузнец та ін.). Характеристика індустріального суспільства в роботах П. Дракера, Р. Арона, В. Ростоу та інших науковців. Теорія корпорації Дж. Гелбрейта. Концепція постіндустріального суспільства

(Д. Белл). Теорія конвергенції (П. Сорокін). Футурологічні теорії. «Три хвили цивілізації» Е. Тоффлера.

(Основна література: 1, 3-5, 7, 11-13. Першоджерела: 14-16. Додаткова література: 3, 4, 43, 54, 55, 61, 92, 111, 116).

Тема 20. Розвиток економіки України в умовах радянської економічної системи. Радянська економічна думка

Економічні наслідки Першої світової війни для України. Економічна політика в 1918-1919 рр. Военний комунізм та його наслідки. Сутність «нової економічної політики». Індустріалізація та колективізація. Економіка західноукраїнських земель у міжвоєнний період. Організація економічних відносин в Україні протягом Другої світової війни. Наслідки Другої світової війни для населення та господарства. Післявоєнна відбудова економіки. Реформи М. С. Хрущова. Економічний «застій» 70-х – першої половини 80-х рр. Сутність «перебудови» економіки 1985-1990 рр. Соціально-економічні реформи в незалежній Україні в 90-х рр. ХХ ст.

Становлення економічної думки в 20-х рр. ХХ ст. Дослідження економічних законів соціалізму в 30-х рр. Теорія сімейно-трудоного господарства О. Чаянова. Теорія циклів, модель економічного росту М. Кондратьєва. Розвиток економічної науки в 50-90-х рр. Теорія оптимального розподілу ресурсів Л. Канторовича

(Основна література: 1, 3-5, 7-13. Першоджерела: 77. Додаткова література: 10, 43, 45, 50, 54, 65, 79, 88, 98, 112).

ПИТАННЯ ТА ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

Тема 1. Господарство східних стародавніх країн. Зародження економічної думки

1. Поясніть, як змінилося господарське життя первісних суспільств під впливом неолітичної революції.
2. Визначте особливості еволюції сільського господарства та ремісництва в окремих східних стародавніх країнах (Стародавній Єгипет, Стародавній Вавилон, Стародавня Індія, Стародавній Китай). Охарактеризуйте відносини власності в цих сферах.
3. Охарактеризуйте розвиток торгівлі, кредитних відносин у східних країнах. Які гроші були у використанні?
4. Які економічні процеси контролювала держава у східних країнах? Назвіть збірки окремих законів, що підтверджують Вашу думку.
5. Надайте загальну характеристику економічних пам'яток Стародавнього Сходу. Чи можна стверджувати про зародження економічної науки в цей час?
6. Які економічні питання розглядали автори повчань, філософських трактатів Сходу? Про що сперечалися представники конфуціанства та легізму в Китаї?

Тести

- 1. Яка риса не властива економікам східних стародавніх країн:**
 - а) централізація господарських функцій;
 - б) розвинута внутрішня торгівля;
 - в) використання рабської праці;
 - г) наявність общинного землекористування.
- 2. Основою державної ідеології Стародавнього Китаю став релігійний напрям:**
 - а) даосизм;
 - б) легізм;
 - в) конфуціанство;
 - г) моїзм.

3. Критика державної монополії на сіль та залізо в давньокитайському трактаті «Міркування про сіль та залізо» виражає ідеї:

- а) даосизму;
- б) моїзму;
- в) легізму;
- г) конфуціанства.

4. Хто з авторів Середньовічного Сходу виділив три стадії розвитку людства: дикість, примітивізм, цивілізація:

- а) Мійосі Кійоюкі;
- б) Абу Юсуф;
- в) Лі Гоу;
- г) Ібн Хальдун.

5. Відносно більшою, порівняно з іншими країнами, частка ремісництва була в такій стародавній країні, як:

- а) Китай;
- б) Індія;
- в) Єгипет;
- г) Вавилон.

Тема 2. Розвиток економіки та економічної думки античних держав

1. Які періоди виділяють в історії Стародавньої Греції та Стародавнього Риму? Надайте короткий характеристику кожного з них.
2. Проаналізуйте еволюцію відносин власності (зокрема, на землю) в античних державах. Як змінювалася при цьому структура грецького та римського суспільств?
3. Порівняйте східне та класичне рабство. Яку роль в господарському житті античних країн відігравали вільні виробники?
4. Які види сільського господарства та ремесла були розвинуті в Греції, Римі?
5. Охарактеризуйте господарське життя окремих грецьких полісів.
6. Визначте роль внутрішньої та зовнішньої торгівлі в економіці Стародавньої Греції, Стародавнього Риму.
7. Які питання організації господарського життя розглядали мислителі античних країн? Як уявляли собі ідеальне господарство Платон та Ксенофонт?
8. Чи можна стверджувати, що стародавні філософи зробили внесок у розвиток економічної теорії?

9. Чому, на Вашу думку, значне місце в економічній думці Стародавнього Риму посідають трактати, присвячені розвитку сільського господарства?

Тести

1. Рабовласницьке суспільство в Стародавньому Римі склалося в період:

- а) імператорський;
- б) республіканський;
- в) царський;
- г) колоніальний.

2. Яка думка не належить Платону:

- а) висока майнова нерівність є корисним для держави явищем;
- б) позики під відсоток має бути заборонено;
- в) приватна власність є обов'язковою;
- г) розподіл праці підвищує якість виконання обов'язків.

3. Виділення в економічній діяльності економіки та хрематистики було здійснено:

- а) Платоном;
- б) Аристотелем;
- в) Ксенофонтом;
- г) Солоном.

4. Ідея реформи в Давньому Римі щодо наділення малоземельних та безземельних селян землею належить:

- а) Октавіану Августу;
- б) братам Гракхам;
- в) Марку Тулію Цицерону;
- г) Луцію Анею Сенеці.

5. Хто вперше проаналізував поділ праці як економічну категорію:

- а) Аристотель;
- б) Платон;
- в) Ксенофонт;
- г) Варрон.

**Тема 3. Розвиток економіки в часи середньовіччя.
Пам'ятки економічної думки**

1. Поясніть зміст поняття «феодальні відносини». Назвіть ключові ознаки феодального устрою. У яких документах відображено процес його формування?
2. Надайте визначення таких термінів: алод, бенефіцій, імунітетні права, альєнди, феод, бокленд, вотчина, фільварок.
3. Визначте ключові риси періодів зародження, генези та розпаду феодальних відносин.
4. Охарактеризуйте зміни в розвитку господарства на прикладі окремих країн Європи протягом V-XV ст.: сільського господарства, ремісництва, торгівлі, фінансів.
5. Опишіть процес становлення та розвитку феодальних відносин у Київській Русі та після її розпаду (до XV ст. включно).
6. Опишіть типове середньовічне місто. Як розвиток міст пов'язаний зі змінами в структурі господарства країн?
7. Доведіть, що на економічну думку середньовічних авторів значний вплив здійснювала релігія.
8. Обґрунтуйте спадковість тематики східних середньовічних авторів, порівняно зі стародавніми.
9. Які економічні категорії та явища досліджує Ф. Аквінський? У чому полягає двозначність його поглядів? Роботи яких інших середньовічних європейських авторів Вам відомі?
10. Назвіть джерела економічної думки Київської Русі.

Тести

1. Імунітет – це:

- а) сукупність прав феодала;
- б) захист селян від феодального свавілля;
- в) сукупність прав общин;
- г) право короля наділяти землею за виконання військових функцій.

2. Спадковий наділ частини общинної землі, закріпленій у приватну власність общинника, має назву:

- а) бенефіцій;
- б) феод;
- в) аллод;
- г) бокленд.

3. Найбільш відомий трактат Ніколи Орема присвячувався:

- а) ролі держави в економіці;
- б) землеробству;
- в) грошам;
- г) ролі релігії в економічних відносинах.

4. За Фомою Аквінським прибуток є:

- а) неоплаченою працею робітника;
- б) несправедливим доходом купця чи підприємця;
- в) частиною вартості, створеної робітником;
- г) винагородою за ризик купця чи підприємця.

5. Смерди в Київській Русі – це:

- а) залежні селяни;
- б) селяни, які не мають власного господарства;
- в) вільні селяни, які мають господарство;
- г) селяни-боржники.

Тема 4. Мануфактурний період розвитку європейських країн у XVI – на початку XVIII ст.

1. Поясніть зміст економічних перетворень у XVI-XVII ст. у Західній Європі на прикладі Нідерландів, Англії, Франції. Як змінювалася соціальна структура в цих країнах, чим характеризується розвиток промисловості, сільського господарства, фінансів, торгівлі?
2. Який вплив на характер економічних відносин мали буржуазні революції в європейських країнах?
3. Чим мануфактурний спосіб виробництва відрізняється від цехового?
4. Як відбувалося становлення колоніальної системи? Які країни активно освоювали колоніальні землі?
5. Поясніть сутність процесу первісного нагромадження капіталу.

Тести

1. Першою країною, у якій відбулася успішна буржуазна революція, є:

- а) Франція;
- б) Нідерланди;
- в) Англія;
- г) Німеччина.

2. Мануфактура – це підприємство, засноване на:

- а) поділі праці;
- б) примусовій праці;
- в) колективній власності;
- г) механізованому способі виробництва.

3. Для економіки Німеччини XVI-XVIII ст. було характерним:

- а) сталість феодально-кріпосницьких відносин;
- б) бурхливий розвиток мануфактур;
- в) значний ступінь державного впливу на розвиток сільського господарства;
- г) відсутність централізованих мануфактур.

4. Основні причини Великих географічних відкриттів:

- а) пошук нових торговельних шляхів;
- б) гостра нестача золота і срібла;
- в) матеріально-технічні відкриття;
- г) усе перераховане вище.

5. Для аграрного перевороту в Англії XVI-XVII ст. не було характерним:

- а) позбавлення селян особистісних господарств;
- б) огороження земель;
- в) посилення особистісної залежності селян від феодалів;
- г) розвиток великого землеволодіння.

Тема 5. Меркантилізм. Зародження класичної школи політекономії. Фізіократія

1. Визначте загальні риси вчення меркантилістів. Ким (за видами занять) були меркантилісти?
2. Порівняйте теорію та практику раннього і пізнього меркантилізму.
3. Охарактеризуйте твори представників англійського, французького, італійського меркантилізму. Чи є в них суто національні особливості? У чому полягає специфіка російського, українського меркантилізму?
4. Визначте основні положення критики меркантилізму.
5. У чому полягає новаторство методології В. Петті? Чим його теорія радикально відрізняється від меркантилізму? Яким економічним категоріям надав тлумачення автор?

6. Поясніть специфіку трудової теорії вартості П. де Буагільбера. Чому він вважав гроші злом? Які засади розвитку економіки він визначив?
7. Проаналізуйте зв'язок учення фізіократів зі станом економіки Франції.
8. Визначте філософське підґрунтя вчення фізіократів.
9. Порівняйте економічні погляди меркантилістів та фізіократів за окремими критеріями (критерії для порівняння визначте самостійно).
10. Намалюйте економічну таблицю Ф. Кене. Опишіть, як відбувається кругообіг річного продукту між класами. У чому полягає значення цієї роботи Ф. Кене?

Тести

1. Проект скликання загальноєвропейської конференції з метою налагодження грошового обігу в міжнародних масштабах було запропоновано:

- а) Б. Даванцатті;
- б) Г. Скаруффі;
- в) А. Серра;
- г) А. Дженовезі.

2. На думку П. де Буагільбера, багатство створюється:

- а) у сфері зовнішньої торгівлі;
- б) у сфері внутрішньої торгівлі;
- в) у сфері матеріального виробництва;
- г) завдяки накопиченню дорогоцінних металів у країні будь-яким шляхом.

3. Яке з тверджень не належить фізіократам:

- а) держава не повинна втручатися в економічне життя країни;
- б) джерелом багатства є виробництво;
- в) перевага повинна надаватися дослідженням сфери обігу;
- г) об'єктом дослідження повинна бути землеробська праця.

4. Рекомендації меркантилістів стосовно державної політики не включали такої пропозиції, як:

- а) установити високі мита на імпорт промислових товарів;
- б) заохочувати експорт готової продукції;
- в) розвивати сільське господарство;

г) регламентувати стандарти якості та умови виробництва продукту.

5. Безпосереднім джерелом багатства, на думку меркантилістів, є:

- а) внутрішня торгівля;
- б) праця;
- в) сільське господарство;
- г) зовнішня торгівля.

Тема 6. Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Економічна теорія А. Сміта

1. Охарактеризуйте сутність та вплив промислового перевороту на економіку європейських країн.
2. Визначте, за рахунок яких факторів Англія посідає передові позиції у світі під час промислового перевороту.
3. Які особливості здійснення промислового перевороту у Франції, Німеччині, США?
4. Визначте, як А. Сміт тлумачить ринкові відносини.
5. У чому суперечності теорії вартості А. Сміта? Які функції грошей він визначає?
6. Розкрийте сутність теорій доходів, капіталу А. Сміта.
7. Яких поглядів на економічну політику держави дотримується А. Сміт? Що сприяє економічному зростанню країни, на думку цього науковця?

Тести

1. Після завершення промислового перевороту розвинуті країни вступили в епоху:

- а) первісного накопичення капіталу;
- б) індустріалізації;
- в) мілітаризації;
- г) цивілізації.

2. У період промислового перевороту було створено:

- а) парову машину;
- б) лінію з виробництва, переробки і передачі електроенергії;
- в) перший автомобіль;
- г) першу конвеєрну лінію.

3. «Видима рука ринку», за А. Смітом, – це:

- а) дія законів попиту і пропозиції;
- б) економічний егоїзм індивіда;
- в) регулювання державою господарського життя;
- г) економічне шпигунство.

4. На думку А. Сміта, непродуктивною працею є:

- а) праця, що оплачується з доходу;
- б) праця, на купівлю якої витрачається капітал;
- в) праця в сільському господарстві;
- г) праця в торгівлі.

5. Вислів «Праця є батьком багатства, а земля – його мати» належить:

- а) Ф. Кене.
- б) А. Сміту;
- в) П. де Буагільберу;
- г) В. Петті.

**Тема 7. Розвиток класичної школи політекономії
в першій половині XIX ст.**

1. Проаналізуйте відмінності теорій вартості А. Сміта та Д. Рікардо.
2. Як Д. Рікардо пояснює виникнення ренти? Як пов'язані теорії ренти, прибутку, заробітної плати?
3. Порівняйте теорії абсолютних та відносних переваг у зовнішній торгівлі.
4. Проаналізуйте тлумачення категорії «капітал» у представників класичної школи першої половини XIX ст.
5. Визначте, як і чому трансформується теорія вартості у творах економістів першої половини XIX ст. Чи розрізняють вони вартість і ціну?
6. Які нові пояснення виникнення та розподілу доходів з'являються у творах Т. Мальтуса, Н. Сеніора, Дж. Мілля, Ж.-Б. Сея, Фр. Бастіа, Ч. Кері, порівняно з теоріями А. Сміта та Д. Рікардо? Теорія якого з названих економістів, з Вашої точки зору, є найбільш ідеологічно нейтральною?
7. Погляди якого з економістів на можливості криз надвиробництва здаються вам найбільш переконливими і чому?

8. Які нові економічні проблеми розглядають класики першої половини XIX ст.? Тлумачення яких економічних категорій, явищ, тенденцій залишається практично незмінним?
9. Теорія якого з послідовників А. Сміта та Д. Рікардо здається Вам найбільш обґрунтованою та цілісною? Чому саме?

Тести

1. На думку Н. Сеніора:

- а) праця і капітал є гарантією достатнього доходу робітникам і капіталістам;
- б) праця і капітал є антагоністичними за своєю природою;
- в) праця і капітал – це жертви робітника і капіталіста;
- г) праця і капітал є витратами виробництва, що визначають остаточну ціну товару.

2. Яка з наведених рекомендацій суперечить поглядам Д. Рікардо:

- а) необхідно створити умови для розвитку вільного підприємництва;
- б) слід скасувати «хлібні закони»;
- в) треба підтримувати процес лібералізації економіки;
- г) потрібно дотримуватися політики протекціонізму.

3. До законів ринку Ж.-Б. Сея не належить такий:

- а) стимулювання попиту з боку держави призводить до збільшення прибутковості ринку;
- б) чим більше виробників, тим більше споживачів, тим прибутковішим є ринок;
- в) для виробників вигідний взаєморозвиток;
- г) імпорт стимулює обмін.

4. Сутність теорії гармонії інтересів Г. Кері полягає в такому:

- а) гармонію забезпечує розподіл, що здійснюється на основі традицій;
- б) гармонію забезпечує рівний розподіл виробленого продукту;
- в) гармонію забезпечує розподіл, який враховує граничний внесок кожного з факторів виробництва;
- г) гармонію забезпечує розподіл, який враховує внесок кожного фактору у виробництво.

5. Автором твору «Дослідження про закон народонаселення у зв'язку з майбутнім удосконаленням суспільства» є:

- а) Т. Мальтус;
- б) Н. Сеніор;
- в) Г. Кері;
- г) Ф. Бастіа.

**Тема 8. «Принципи політичної економії» Дж. С. Мілля.
Критичний напрям політекономії (перша половина XIX ст.)**

1. Визначте, якою мірою теорія вартості Дж. С. Мілля відповідає трудовій теорії вартості.
2. Поясніть сутність теорії капіталу та відсотка Дж. С. Мілля.
3. У чому полягають ключові відмінності теорій розподілу Д. Рікардо та Дж. С. Мілля?
4. Яким Дж. С. Мілля убачав майбутнє капіталістичного устрою? Які реформи він вважав необхідними?
5. Поясніть, чому книга «Принципи політичної економії» Дж. С. Мілля стала основним підручником з економічної теорії в другій половині XIX ст. Які ідеї автора здаються вам найбільш оригінальними?
6. У чому полягає критика капіталізму з боку представників дрібнобуржуазної економічної думки (С. Сімонді, П.-Ж. Прудон, К. Родбертус)?
7. Доведіть оригінальність теорій вартості С. Сімонді, П.-Ж. Прудона, К. Родбертуса. Як ці автори розподіляють доходи на трудові та нетрудові?
8. Які реформи капіталістичних відносин пропонували представники дрібнобуржуазної економічної думки?
9. Як С. Сімонді, П.-Ж. Прудон, К. Родбертус визначають роль держави в регулюванні економічних відносин?
10. Визначте раціональні та утопічні ідеї в творах соціалістів-утопістів (А. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен).

Тести

1. На думку Дж. С. Мілля, факторами виробництва є:

- а) праця, капітал;
- б) праця, гроші, природні ресурси;
- в) праця, капітал, природні ресурси, підприємницькі здібності;
- г) праця, природні ресурси, капітал.

2. На думку С. Сімонді, П.-Ж. Прудона, ідеальним є економічний устрій, у якому:

- а) переважають великі монополістичні об'єднання;
- б) переважає велика приватна власність;
- в) дрібні власники займаються дрібним виробництвом;
- г) немає приватної власності.

3. Яка з наведених реформ не належить С. Сімонді:

- а) обмеження робочого дня;
- б) установлення мінімальної зарплати;
- в) забезпечення участі робітників у прибутку підприємства;
- г) лібералізація податкової системи.

4. Предметом політекономії С. Сімонді вважає:

- а) природу багатства, способи його створення, порядок розподілу та феномени зникнення;
- б) матеріальний добробут людей, який залежить від держави;
- в) економічну поведінку людини;
- г) природу виробництва та розподілу багатства.

5. Пріоритетна роль в управлінні суспільством, за А. Сен-Сімоном, належить:

- а) робітникам;
- б) капіталістам;
- в) підприємцям;
- г) науковцям.

Тема 9. Економічна теорія марксизму

1. Які аспекти теорії К. Маркса є його внеском у розвиток права, соціології, інших наук (крім економіки)?
2. Охарактеризуйте ставлення К. Маркса до економічних теорій інших авторів. Як, з Вашої точки зору, співвідноситься з останніми марксистська теорія?
3. Охарактеризуйте формаційний підхід К. Маркса. Які підходи до періодизації розвитку людства існували до розробки формаційного?
4. Визначте зміст теорії доданої вартості К. Маркса. Чи вдалося йому вирішити проблеми, які постали перед Д. Рікардо при розробці теорії вартості? Як у К. Маркса співвідноситься вартість і ціна?
5. Як К. Маркс визначає капітал? Як капітал співвідноситься з грошима? Які підходи щодо класифікації капіталу запропонував

- вказаний автор та які тенденції зміни структури капіталу в умовах капіталізму визначив?
6. Розкрийте зміст марксистської теорії доходів.
 7. Охарактеризуйте соціалістичний устрій за К. Марксом.
 8. Назвіть найбільш уразливі для критики складові марксистської концепції.
 11. Чому саме в Німеччині виникла система національної політекономії? Визначте ключові ідеї Ф. Ліста.

Тести

1. Змінним капіталом К. Маркс називає:

- а) живу працю;
- б) засоби праці;
- в) предмети праці;
- г) живу працю та предмети праці.

2. За К. Марксом, на ступінь експлуатації робочої сили вказує показник:

- а) співвідношення змінного капіталу та доданої вартості;
- б) співвідношення доданої вартості і суми постійного та змінного капіталу;
- в) величина доданої вартості;
- г) норма доданої вартості.

3. За рахунок якого фактору виробництва збільшується, за К. Марксом, капітал:

- а) засобів виробництва;
- б) засобів праці;
- в) предметів праці;
- г) робочої сили.

4. На думку К. Маркса, наслідком процесу капіталістичного нагромадження є:

- а) підвищення реальної зарплатні;
- б) зміна органічної будови капіталу на користь змінної частини;
- в) збільшення безробіття;
- г) збільшення складових органічної будови капіталу на однаковий відсоток.

5. К. Маркс визначав капітал як:

- а) засоби виробництва;

- б) вартість, що самозростає;
- в) гроші в обігу;
- г) сукупний дохід.

Тема 10. Характеристика світового господарства другої половини XIX – початку XX ст.

1. Назвіть технологічні винаходи та відповідні галузі, які отримали поштовх до розвитку під час другої технологічної революції. Як змінилася структура національних господарств провідних країн світу? Яку роль у цих змінах відігравав розвиток інфраструктури?
2. Охарактеризуйте еволюцію господарських відносин у другій половині XIX – на початку XX ст. за ознаками, властивими розвинутим країнам світу. Як змінилися умови міжнародного співробітництва? Передові країни дотримувалися політики фрітрейдерства чи протекціонізму?
3. Які стимули та перешкоди створювали англійській економіці колонії? Які ознаки свідчать про її відставання в розвитку? Які ознаки є свідченнями на користь збереження могутності економіки Англії?
4. Проаналізуйте передумови успішного розвитку економіки США. Назвіть відомі монополістичні об'єднання в цій країні. Охарактеризуйте антимонопольну політику в США.
5. Визначте фактори промислового піднесення Німеччини. Як в економіці цієї країни співвідносилися темпи розвитку важкої та легкої промисловості?
6. Які галузі відігравали ключову роль в економіці Франції? Визначте причини відносної відсталості господарства цієї країни.

Тести

1. Наприкінці XIX ст. в Англії:

- а) збереглися найшвидші темпи зростання продуктивності праці в Європі;
- б) зросла частка земель, залучених до сільськогосподарського виробництва;
- в) відбувся занепад суднобудування;
- г) доходність від капіталовкладень була меншою, ніж від капіталовкладень в економіку колоній.

2. Фабрики, що виникли в XIX ст., відрізнялися від мануфактури тим, що:

- а) на фабриці, на відміну від мануфактури, мав місце поділ праці;

- б) на мануфактурі використовувалася лише ручна праця;
- в) на фабриці, на відміну від мануфактури, використовувалася наймана праця;
- г) на фабриці більшою мірою використовувалася механізована праця.

3. Федеральну резервну систему в США було створено:

- а) у середині XIX ст.;
- б) наприкінці XIX ст.;
- в) на початку XX ст.;
- г) після Першої світової війни.

4. Перед Першою світовою війною в Німеччині, на відміну від Англії:

- а) розвивалася металургійна промисловість;
- б) не існувало універсальних банків;
- в) знизилися обсяги видобутку кам'яного вугілля;
- г) існувала розвинута система спеціальної освіти.

5. Економічному зростанню США наприкінці XIX – на початку XX ст. сприяло:

- а) збільшення земель;
- б) зовнішня політика держави;
- в) мілітаризація промисловості;
- г) монополізація економіки.

Тема 11. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Історична школа в Німеччині

1. Коротко охарактеризуйте кожний етап маржинальної революції.
2. Порівняйте методологію дослідження класичної школи політекономії та маржиналізму.
3. Сформулюйте закономірності, виведені піонерами маржинального аналізу. Які з цих закономірностей пізніше були запропоновані представниками австрійської та інших шкіл маржиналізму?
4. Які класифікації благ, види корисності запропонували представники маржиналізму?
5. Поясніть сутність теорії цінності австрійської школи та новаторство А. Маршалла у вирішенні проблеми визначення ціни.
6. Охарактеризуйте теорію попиту А. Маршалла (поняття еластичності, споживчого надлишку), теорію пропозиції (види витрат, закони

- постійної, зростаючої та спадної віддачі). Поясніть вплив фактору часу на взаємодію попиту та пропозиції.
7. Проаналізуйте теорії розподілу доходів представників маржиналізму.
 8. Охарактеризуйте внесок представників маржиналізму в теорію суспільного добробуту.
 9. Поясніть сутність системи загальної рівноваги Л. Вальраса.
 10. Проаналізуйте на прикладі дію закону спадної граничної продуктивності праці або капіталу.
 11. Визначте умови економічного розвитку Німеччини, запропоновані представниками нової історичної школи. Поясніть внесок останніх у розвиток економічної теорії.

Тести

1. Ж. Дюпюї висунув ідею:

- а) умов максимізації прибутку в умовах досконалої конкуренції;
- б) цінового надлишку;
- в) закону спадної граничної корисності;
- г) умов досягнення оптимальної структури споживання.

2. На основі «теорії очікування» О. Бем-Баверк обґрунтовує:

- а) виникнення вартості;
- б) виникнення прибутку на капітал;
- в) виникнення зарплатні;
- г) виникнення ренти.

3. Чим визначається, за Дж. Кларком, зарплата:

- а) граничною продуктивністю праці робітника;
- б) вартістю робочої сили;
- в) вартістю засобів існування робітника;
- г) попитом на працю і пропозицією праці.

4. А. Маршалл визначив, що ціна пропозиції залежить від:

- а) величини попиту;
- б) корисності товарів;
- в) витрат виробництва;
- г) уявлень споживачів про ціну.

5. Представники нової історичної школи в Німеччині вважали, що:

- а) за допомогою профспілок працівники можуть вирішити більшість соціально-економічних проблем;
- б) соціально-економічні проблеми в Німеччині мають призвести до соціалістичної революції;
- в) класова боротьба є необхідною умовою економічного прогресу;
- г) державне регулювання економіки перешкоджає її розвитку.

Тема 12. Розвиток феодальних відносин та особливості становлення капіталізму на українських землях (середина XVII – початок XX ст.)

1. Визначте економічні наслідки Визвольної війни під керівництвом Б. Хмельницького.
2. Охарактеризуйте еволюцію відносин земельної власності на українських землях у XVII – першій половині XIX ст.
3. Визначте особливості мануфактурного виробництва, розвитку інфраструктури на українських землях у цей період. Опишіть особливості промислового перевороту.
4. Охарактеризуйте аграрні відносини в Російській імперії в період 1861-1917 рр. Визначте причини та наслідки реформ П. Столипіна.
5. Проаналізуйте особливості розвитку капіталізму в промисловості і торгівлі в Росії після здійснення земельної реформи 1861 року.
6. Як змінювалася система фінансів на українських землях у XVII – на початку XX ст.?

Тести

1. Визначте фактор, який зумовив промислове піднесення України в другій половині XIX ст.:

- а) активна розвідка та освоєння сировинних запасів;
- б) кріпосне право;
- в) абсолютизм;
- г) витіснення національним капіталом іноземного.

2. Мануфактурне виробництво було найбільш розвинене в Україні:

- а) у XV столітті;
- б) у XVI столітті;
- в) у XVII столітті;
- г) у XIX столітті.

3. Посесійні мануфактури на українських землях відрізнялися від капіталістичних тим, що:

- а) передбачали використання лише праці кріпаків;
- б) перебували в державній власності;
- в) були більш прибутковими;
- г) створювалися державою та передавалися приватним особам у спадкове користування.

4. Селянська реформа 1861 року в Україні не передбачала:

- а) безкоштовної передачі селянам частини поміщицької землі у власність;
- б) створення органів селянського самоуправління;
- в) надання селянам права розпоряджатися власним майном;
- г) наділення селян землею і визначення за неї повинностей.

5. Визначте характерну рису економіки західноукраїнських земель напередодні Першої світової війни:

- а) переважаюча частка готової продукції у складі експорту;
- б) висока енергоозброєність західноукраїнської промисловості;
- в) вищі, ніж у центральних імперських землях, податки;
- г) зайнятість більшої частки населення в промисловості.

**Тема 13. Розвиток економічної думки
в роботах російських та українських учених**

1. Проаналізуйте економічні програми декабристів.
2. Визначте теоретичні економічні ідеї представників російського та українського дворянського лібералізму, буржуазного лібералізму, революційної демократії, народництва.
3. Порівняйте пропозиції щодо шляхів економічного розвитку представників російського та українського дворянського лібералізму, буржуазного лібералізму, революційної демократії, народництва.
4. Визначте, ідеї яких російських та українських учених відповідають теорії класичної школи політекономії. У чому полягає їх оригінальність?
5. Обґрунтуйте економічні погляди російських та українських прихильників марксизму.
6. Охарактеризуйте внесок Є. Слущького в розвиток маржинальної економічної теорії.
7. Проаналізуйте теорії вартості та розподілу М. Туган-Барановського.
8. Визначте причини економічних циклів відповідно до теорії М. Туган-Барановського.

9. Який соціально-економічний устрій вважав оптимальним М. Туган-Барановський?

Тести

1. М. Туган-Барановський вважається засновником:

- а) технологічної теорії циклів;
- б) грошової теорії циклів;
- в) інвестиційної теорії циклів;
- г) виробничої теорії циклів.

2. М. Драгоманов пропонував такий варіант вирішення аграрного питання в Україні:

- а) передача землі в приватну власність селянам;
- б) збереження поміщицького землеволодіння;
- в) передача землі у власність селянським громадам;
- г) передача землі в державну власність.

3. Ідеологія дворянського лібералізму в пореформений період в Україні не включав такої позиції, як:

- а) обов'язковість панщини в економічних відносинах між селянами та поміщиками;
- б) заміна абсолютної монархії на конституційну;
- в) наділення селян землею, за обробку якої вони мають сплачувати поміщику;
- г) необхідність розвитку промисловості капіталістичним шляхом.

4. Найбільш відомим популяризатором учення К. Маркса серед українських учених був:

- а) М. Вольський;
- б) М. Бунге;
- в) М. Зібер;
- г) І. Вернадський.

5. Ідея, відповідно до якої соціалізм є найкращим способом використання сил природи для задоволення людських потреб, належить:

- а) М. Драгоманову;
- б) С. Подолинському;
- в) І. Франку;
- г) В. Навроцькому.

Тема 14. Світове господарство між двома світовими війнами

1. Проаналізуйте загальні наслідки Першої світової війни для країн-учасниць.
2. Охарактеризуйте розвиток відносин між Німеччиною та іншими країнами відповідно до умов Версальської угоди, планів Дауеса та Юнга.
3. Порівняйте особливості виходу з післявоєнної кризи Англії, Франції, Німеччини.
4. Охарактеризуйте економічний розвиток США протягом десятиліття після завершення Першої світової війни.
5. Визначте причини, ознаки Великої депресії. Проаналізуйте ефективність «Нового курсу» Ф. Рузвельта.
6. Поясніть вплив Великої депресії на економіку європейських країн. Охарактеризуйте роль державної економічної політики в подоланні її наслідків.

Тести

1. Світова економічна криза 1929-1933 рр. почалася з:

- а) спаду торгівлі;
- б) різкого падіння цін на акції на нью-йоркській фондовій біржі;
- в) зростання безробіття в Лондоні;
- г) знецінення американської валюти.

2. У США на фоні економічного зростання 1923-1929 рр. фінансові труднощі переживали такі галузі, як:

- а) автомобільна, електротехнічна;
- б) суднобудування, вугільна промисловість;
- в) електротехнічна, хімічна;
- г) хімічна, радіотехнічна.

3. Версальським мирним договором 1919 р. не було передбачено:

- а) демілітаризацію Німеччини;
- б) передачу Англії Ельзасу та Лотарингії;
- в) втрату Німеччиною колоній в Азії та Африці;
- г) конфіскацію в Німеччині готової продукції в рахунок репарацій.

4. У Великобританії політика виходу зі світової економічної кризи 1929-1933 рр. передбачала:

- а) реалізацію принципів фрітрейдерства;

- б) зменшення податків;
- в) збільшення витрат на фінансування громадських робіт;
- г) девальвацію фунта стерлінгів.

5. Розробка та прийняття «Кодексів чесної конкуренції» є складовою:

- а) «Нового курсу» Ф. Рузвельта;
- б) економічної політики Народного фронту Л. Блюма;
- в) антикризових заходів Дж. Мея;
- г) плану Юнга.

Тема 15. Розвиток економічної науки в першій третині ХХ ст.

1. Порівняйте теорії монополістичної конкуренції Е. Чемберліна та недосконалої конкуренції Дж. Робінсон.
2. Проаналізуйте погляди Й. Шумпетера на циклічність економічного розвитку. Визначте роль інновацій та підприємництва в розвитку ринкової економічної системи.
3. Охарактеризуйте методологію дослідження Дж. М. Кейнса.
4. Визначте напрями критики Дж. М. Кейнсом поглядів класичної та неокласичної шкіл.
5. Охарактеризуйте проблему неефективного попиту та шляхи її вирішення в «Загальній теорії зайнятості, відсотка і грошей».
6. Визначте рекомендації Дж. М. Кейнса щодо державного регулювання економіки в умовах спаду.
7. Обгрунтуйте сучасне значення теорії Дж. М. Кейнса.

Тести

1. Якою причиною, на думку Дж. М. Кейнса, пояснюється існування безробіття:

- а) висока заробітна платня;
- б) надлишок робочої сили;
- в) нестача ефективного попиту;
- г) діяльність профспілок.

2. Сутність психологічного закону Дж. М. Кейнса полягає в тому, що:

- а) темп приросту споживання менший за темп приросту доходів;
- б) темп приросту заощаджень є меншим за темп приросту доходів;
- в) споживання та заощадження зростають такими ж темпами, як і доходи;

г) лише частина заощаджених коштів зберігається у фінансово-кредитних установах.

3. Виберіть правильне визначення мультиплікатора:

- а) відношення приросту інвестицій до приросту доходів;
- б) відношення приросту доходів до приросту інвестицій;
- в) добуток приросту доходу і приросту інвестицій.
- г) відношення обсягу доходів до обсягу інвестицій.

4. Хто з перелічених науковців є автором «Теорії монополістичної конкуренції»:

- А) Й. Шумпетер;
- Б) Дж. Кейнс;
- В) Дж. Робінсон;
- Г) Е. Чемберлін.

5. За Й. Шумпетером, ключовим фактором циклічності економічного розвитку є:

- А) періодичність упровадження інновацій;
- Б) коливання грошової маси;
- В) коливання сукупного попиту;
- Г) динаміка заощаджень.

**Тема 16. Розвиток світової економіки
в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.**

1. Охарактеризуйте політику країн Європи та Японії, спрямовану на відновлення економік по завершенні Другої світової війни.
2. Проаналізуйте вплив плану Дж. Маршалла на стан економіки США та Європи, плану Доджа-Маккартура – на розвиток японської економіки.
3. Охарактеризуйте вплив НТР на економіку розвинутих країн у другій половині ХХ ст.
4. Як протягом другої половини ХХ ст. змінювалися пріоритети державної економічної політики в окремих країнах Європи, у Японії, США?
5. Охарактеризуйте еволюцію економічного співробітництва країн Європи.
6. Визначте фактори економічного прориву «нових індустріальних країн».

7. Охарактеризуйте ринкові економічні реформи в Китаї та їх сучасні наслідки.
8. Надайте характеристику економічного устрою країн соцтабору. Які з цих країн досягли найбільших економічних успіхів протягом перехідного періоду?
9. На які підгрупи поділяють країни, що розвиваються? Як змінився їх економічний стан протягом другої половини ХХ ст.?
10. Визначте риси та проблеми сучасної світової економіки.

Тести

1. План повоєнного відновлення Європи Дж. Маршалла передбачав:

- а) збільшення митних тарифів;
- б) посилення державного регулювання економіки;
- в) перерозподіл колоній;
- г) запровадження принципів вільної торгівлі для країн-учасниць.

2. Одним із наукових досягнень другого етапу НТР є:

- а) верстати з числовим програмним управлінням;
- б) транзистори;
- в) мікропроцесори;
- г) супутники зв'язку.

3. Із приходом до влади уряду В. Черчилля 1951 р. було розпочато:

- а) націоналізацію Англійського банку;
- б) проведення антимонопольної політики;
- в) боротьбу з енергетичною кризою;
- г) денационалізацію промисловості.

4. Соціальне ринкове господарство не передбачає:

- а) відсутності конкуренції;
- б) наявності державної та приватної власності;
- в) узгодження інтересів праці та капіталу;
- г) досягнення соціальної згоди.

5. Найкраще відображає сутність ринкових реформ у Китаї такий принцип:

- а) поєднання державного, приватного і міжнародного бізнесу;
- б) забезпечення зростання за рахунок внутрішніх інвестицій;
- в) розвитку сільського господарства та промисловості на основі приватної власності;
- г) лібералізація ціноутворення.

**Тема 17. Економічна дискусія між представниками
неолібералізму та послідовниками Дж. М. Кейнса**

1. Проаналізуйте, за якими критеріями науковців другої половини ХХ ст. відносять до послідовників Дж. М. Кейнса або прихильників неоліберальної течії.
2. Визначте причини економічних циклів та засоби забезпечення економічного зростання з точки зору неокейнсіаців.
3. Поясніть сутність моделі макроекономічної рівноваги Хікса-Хансена.
4. Які погляди представників посткейнсіанства суперечать теорії Дж. М. Кейнса, а які розвивають та доповнюють її?
5. Визначте проблематику досліджень та ключові висновки представників сучасного кейнсіанства.
6. Поясніть, які риси ринкової економіки забезпечують її ефективність із точки зору представників неоавстрійської школи.
7. Визначте відмінності соціального ринкового господарства від вільного ринку, відповідно до поглядів науковців фрайбурзької школи.
8. Чому «Економікс» П. Самуельсона називають «неокласичним синтезом»?
9. Поясніть сутність ефективної монетарної політики за теорією М. Фрідмена.
10. Які наслідки державного втручання в економіку визначають представники монетаризму, економіки пропозиції, школи раціональних очікувань?
11. Хто з послідовників Дж. М. Кейнса та прихильників неолібералізму став нобелівським лауреатом і за що саме?

Тести

1. За М. Фрідменом, темп зростання грошової маси має дорівнювати:

- а) темпу зростання рівня цін;
- б) темпу зростання відсоткової ставки;
- в) темпу зростання реального ВВП;
- г) темпу зростання швидкості обороту коштів.

2. За основу своєї економічної політики М. Тетчер обрала програму, розроблену:

- а) М. Фрідменом;
- б) А. Лаффером;
- в) Ф. Хайском;

г) П. Самуельсоном.

3. Крива А. Лаффера звичайно використовується для доведення основних положень:

- а) теорії економіки пропозиції;
- б) кейнсіанської теорії;
- в) монетаризму;
- г) теорії раціональних очікувань.

4. Однією з ключових теорій нового кейнсіанства є :

- а) теорія соціального ринкового господарства;
- б) теорія монетарного регулювання економіки;
- в) інвестиційна теорія циклів;
- г) теорія асиметричності інформації.

5. Англійське ліве кейнсіанство представляє:

- а) П. Девідсон;
- б) Х. Мінські;
- в) С. Вайнтрауб;
- г) Дж. Робінсон.

Тема 18. Інституціоналізм. Неоінституціоналізм

1. Що ранні інституціоналісти називають інститутами і як обґрунтовують їх роль в економічному житті?
2. Назвіть основні твердження неокласичної теорії, які піддають сумніву представники раннього інституціоналізму.
3. Розкрийте сутність проблеми специфікації прав власності. Які наслідки має розмитість прав власності для економічної ефективності?
4. Наведіть приклади позитивних та негативних зовнішніх ефектів. Яким чином проблема екстерналій вирішується представниками неокласичної теорії та неоінституціоналізму?
5. Визначте причини утворення фірми відповідно до поглядів представників неоінституціоналізму.
6. Поясніть сутність трансакційних витрат, надайте їх класифікацію та наведіть приклади.
7. Сформулюйте предмет, завдання, методологічні припущення теорії суспільного вибору. Які «фіаско держави» та способи їх усунення пропонуються авторами теорії суспільного вибору?
8. Поясніть, чим відрізняється кліометрика від економічної історії.

Тести

1. Хто з представників інституціональної теорії розробив теорію соціальних конфліктів:

- а) Т. Веблен;
- б) Дж. Робінсон;
- в) Дж. Гейлбрейт;
- г) Дж. Коммонс.

2. Т. Веблен очолив такий напрямок інституціоналізму:

- а) індустріальний;
- б) соціально-правовий;
- в) емпіричний;
- г) соціально-психологічний.

3. Відповідно до теореми Коуза:

- а) повна специфікація прав власності – одна з умов рівності граничних приватних та суспільних витрат;
- б) первинний розподіл прав власності має вплив на кінцевий обсяг виробництва;
- в) право власності на ресурс буде передано найбільш ефективному власнику за будь-якого рівня трансакційних витрат;
- г) інтерналізація зовнішніх ефектів має здійснюватися за допомогою податків та субсидій.

4. Теорія суспільного вибору – це теорія, яка вивчає:

- а) проблеми еволюції суспільства;
- б) проблему співвідношення принципів ринку та державного регулювання;
- в) способи та методи, за допомогою яких люди використовують урядові заклади у власних інтересах;
- г) способи та методи досягнення соціально справедливого суспільства.

5. Трансакційні витрати:

- а) це витрати, що включаються до ціни товару;
- б) це витрати, що завжди перекладаються на одного з учасників обміну;
- в) перешкоджають Парето-оптимальному розподілу ресурсів;
- г) є позитивними за умови досконалої конкуренції.

Тема 19. Теорії трансформації суспільства

1. Визначте риси доіндустріального, індустріального та постіндустріального суспільства, відповідно до концепції Д. Белла. Що зумовлює перехід від одного типу суспільства до іншого?
2. Порівняйте теорії індустріального суспільства Р. Арона, В. Ростоу, П. Дракера, Дж. Гелбрейта.
3. Порівняйте теорії постіндустріального суспільства, інформаційного суспільства, суспільства знання, суспільства «третьої хвилі». Чи виправдане, з вашої точки зору, таке термінологічне різноманіття?
4. Спираючись на теорії трансформації капіталізму середини ХХ ст., визначте, чи триває його подальша трансформація протягом останніх десятиліть, і якщо так, то за якими напрямками?
5. Визначте сутність поняття зрілої корпорації в дослідженнях Дж. Гелбрейта та її вплив на соціально-економічні процеси.
6. Як автори соціально-інституціональних концепцій визначають соціально-економічну роль держави?

Тести

1. Ключовим фактором, що сприяв подоланню «неминучих суперечностей капіталізму» у ХХ ст., із точки зору П. Дракера, є:

- а) революції в продуктивності праці та управлінні;
- б) збільшення міжнародних інвестицій;
- в) удосконалення інструментів державної соціально-економічної політики;
- г) запровадження більш справедливого розподілу ВВП.

2. Головною структурою, що впливає на прийняття управлінських рішень у межах корпорації, Дж. Гейлбрейт називає:

- а) владну структуру;
- б) інфраструктуру;
- в) техноструктуру;
- г) соціальну структуру.

3. Теорія народного капіталізму не визначає такої ознаки зміни відносин у капіталістичному суспільстві, як:

- а) революція владних структур;
- б) дифузія власності;
- в) управлінська революція;
- г) революція в доходах.

4. Висновок теорії трансформації суспільства:

- а) капіталізм має бути замінений соціалістичним устроєм;
- б) капіталізм стає більш привабливим економічним устроєм;
- в) капіталізм деградує, унаслідок чого збільшується незадоволення народних мас;
- г) соціалізм стає все більш поширеним економічним устроєм.

5. За Д. Беллом, у постіндустріальному суспільстві:

- а) основним критерієм суспільного стану є професіоналізм;
- б) владні повноваження належать технократії;
- в) основним виробничим ресурсом є енергія;
- г) знання є товаром.

Тема 20. Розвиток економіки України в умовах радянської економічної системи. Радянська економічна думка

1. Порівняйте економічні реформи, запропоновані та впроваджені в життя Центральною Радою, урядом П. Скоропадського, Директорією, більшовицьким урядом упродовж 1919-1921 рр. Який вплив на економічний стан України мали ці реформи?
2. Визначте сутність, успіхи та невдачі нової економічної політики (НЕПу).
3. Проаналізуйте соціально-економічні наслідки колективізації та індустріалізації.
4. Надайте характеристику процесу відбудови українського господарства після Другої світової війни.
5. Які фактори зумовили економічне зростання в Україні в 50-60 рр. ХХ ст.?
6. Визначте структурні та управлінські проблеми, що зумовили економічний «застій» 70-80-х рр. Чи вдалося їх вирішити під час «перебудови»?
7. Охарактеризуйте економічні реформи в Україні початку 90-х рр. та їх соціально-економічні наслідки.
8. Які економічні проблеми обговорювалися радянськими науковцями в 20-х рр. ХХ ст.?
9. Визначте ключові теорії радянської економічної науки другої половини ХХ ст.
10. Проаналізуйте внесок у світову економічну науку О. Чайнова, М. Кондратьєва, В. Леонтєва, Л. Канторовича.

Тести

1. Державний соціалізм 30-х років ХХ ст. у СРСР передбачав:

- а) інтенсифікацію розвитку промисловості;
- б) запровадження економічних стимулів праці;
- в) надання самостійності трестам у здійсненні фінансової політики;
- г) боротьбу з наслідками Великої депресії.

2. Який захід вживався більшовиками при проведенні політики «воєнного комунізму»:

- а) приватизація;
- б) націоналізація;
- в) стимулювання грошового обігу;
- г) стимулювання розвитку кооперативів.

3. НЕПом в Україні було передбачено:

- а) націоналізацію промисловості;
- б) насильницьке утворення колгоспів;
- в) формування дрібного приватного капіталу;
- г) натуральний обмін між містом та селом.

4. Автором моделі економічного росту є:

- а) О. Чаянов;
- б) О. Челінцев;
- в) М. Левитський;
- г) М. Кондратьєв.

5. Хто з радянських економістів став лауреатом Нобелівської премії:

- а) Л. Канторович;
- б) М. Кондратьєв;
- в) О. Челінцев;
- г) О. Чаянов.

СИСТЕМА РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Вид роботи	Максимальна кількість балів
Самостійна письмова робота	40
Усні відповіді на практичних заняттях	10
Тест	10
Іспит	40

САМОСТІЙНА ПИСЬМОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ

Студенти заочної форми навчання виконують письмову самостійну роботу. Робота має відповідати вимогам, викладеним нижче.

Вимоги до оформлення.

Перший аркуш роботи – титульний, де має бути зазначено назви навчального закладу, кафедри, дисципліни, вказано прізвища, імена та по-батькові студента і викладача, що перевіряє роботу. Другий аркуш має містити зміст роботи. Із третього починається викладення відповідей на питання.

Текст має бути набраний 12 кеглем, шрифтом Times New Roman, 1,5 інтервали, із вирівнюванням на ширину сторінки. Параметри сторінки: верхній та нижній берег – 20 мм, лівий – 25 мм, правий – 10 мм. Сторінки мають бути пронумеровані. Обов'язковою є розбивка тексту на абзаци.

Орієнтовний обсяг відповіді на кожне питання – 3-4 сторінки, хоча (у розумних межах) фактичний обсяг може бути як більшим, так і меншим за рекомендований. Для підготовки відповіді необхідно використати кілька літературних джерел. Студент має співставити інформацію і визначити найкращі для відповіді зміст та обсяг. З обережністю слід використовувати інформацію з Інтернету. Цілком неприпустимим є використання підручників, статей із періодичних видань, що викладені в Інтернеті, але текст, що подається без зазначення автора, або матеріал із рефератів використовувати в роботі не рекомендується.

Посилання на використані для відповіді літературні джерела є обов'язковими. Повний їх список має бути представлений на останньому аркуші роботи. Посилання надаються в квадратних дужках, де зазначається номер джерела відповідно до списку та сторінка. Наприклад: [5, с. 12].

Найкращим варіантом є викладення відповіді своїми словами, спираючись на прочитане. Якщо точки зору різних авторів на предмет дослідження не співпадають, потрібно їх порівняти та проаналізувати відмінності. Якщо питання є дискусійним, заохочується висловлення власної думки.

Оцінка «відмінно» (9-10 балів) виставляється за відповідь, що повною мірою відповідає питанню, має логічну структуру, демонструє опрацю-

вання студентом кількох літературних джерел, розуміння та критичне осмислення матеріалу.

Якщо сутність питання розкривається не зовсім послідовно, не вистачає авторського осмислення тексту, наявні незначні пропуски матеріалу, але в цілому вся важлива інформація надана, виставляється оцінка «добре» (6-8 балів).

Оцінка «задовільно» виставляється, якщо відповідь розкриває сутність питання, але є неповною, має нечітку структуру, містить помилки, написана з використанням сумнівних джерел, не містить авторського опрацювання матеріалу (3-5 балів).

Оцінка «незадовільно» виставляється за відповідь, що не відповідає питанню та містить грубі помилки (0-2 бали).

ПИТАННЯ

Варіант 1

1. Визначте етапи господарської еволюції первісного суспільства. Як змінилась життєдіяльність людей у період неоліту, порівняно з мезолітом? Виявіть причини руйнування первісного суспільства.
2. Визначте досягнення та слабкі місця економіки Англії під час другої технологічної революції наприкінці XIX – на початку XX ст. Порівняйте фактори успіху економік США і Німеччини в цей період.
3. Розкрийте сутність теорій абсолютних та відносних переваг у зовнішній торгівлі А. Сміта та Д. Рікардо. Яких поглядів щодо міжнародної торгівлі дотримувалися інші представники класичної школи політекономії? Чи всі вони підтримували фрітрейдерство?
4. Виявіть розбіжності в поглядах представників класичної школи політекономії, неокласиків та Дж. М. Кейнса на роль заощаджень в економічному розвитку, проблеми безробіття, криз, державного регулювання. Чи були серед представників класичної школи науковці, погляди яких на вищезазначені явища певною мірою відповідали кейнсіанським?

Варіант 2

1. Порівняйте розвиток внутрішньої торгівлі в країнах Стародавнього Сходу та античних державах. Чи використовувалися для її здійснення гроші? Що являла собою зовнішньоекономічна діяльність стародавніх країн і якою мірою вона підлягала державному регулюванню?
2. Визначте причини відносної відсталості французького сільського господарства у XVIII-XIX ст. Порівняйте розвиток аграрних

відносин в Англії і Франції. Коли відбулося перетворення цих держав на індустріально-аграрні?

3. Порівняйте тлумачення прибутку А. Сміта, Д. Рікардо, Н. Сеніора, Ж.-Б. Сея, Дж. С. Мілля. З якими суперечностями зіткнулися науковці при визначенні прибутку? Наскільки узгодженими були погляди зазначених представників класичної школи на сутність заробітної плати?
4. Які причини циклічності економічного розвитку визначив Дж. М. Кейнс? Яке тлумачення причин економічних циклів запропонували представники неоліберальної економічної теорії? Проаналізуйте ключові відмінності кейнсіанських та неоліберальних рецептів щодо запобігання та подолання економічних спадів.

Варіант 3

1. Як співвідносилися в структурі господарства стародавніх країн сільське господарство та ремісництво? Які види сільськогосподарської та ремісничої діяльності були найбільш поширені в таких стародавніх державах, як Єгипет, Китай, Греція та Рим? Які знаряддя праці використовувалися?
2. Проаналізуйте колоніальну політику європейських країн із часів Великих географічних відкриттів до початку ХХ ст. Визначте країни з найбільшою кількістю колоніальних володінь у період зародження мануфактурного виробництва та становлення монополістичного капіталізму. Як трансформувалися відносини метрополій із колоніями протягом вказаного періоду?
3. Як представники класичної школи політекономії (А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей, Ф. Бастіа) тлумачили категорію «капітал»? Порівняйте їх визначення. Які види капіталу було розглянуто? Чи можна теорію капіталу Дж. С. Мілля назвати узагальнюючою відносно поглядів попередників?
4. Проаналізуйте теорію ефективного попиту Дж. М. Кейнса. Які закономірності щодо динаміки споживання, заощаджень та інвестицій виявив науковець? Які методи державного впливу на сукупний попит рекомендував учений для виведення економіки зі стану спаду?

Варіант 4

1. Визначте економічні причини колонізації, що проводилася Стародавньою Грецією. Які міста були засновані колоністами на території сучасної України? Визначте риси господарства цих міст. Охарактеризуйте відносини між колоніями та метрополією.

2. Охарактеризуйте вплив Версальської угоди (1919 р.) на економіку країн-учасниць. Чому і як деякі її пункти були переглянуті в планах Дауеса та Юнга? За який час Англія, Франція, Німеччина подолали післявоєнну кризу і як змінилася структура їх господарства?
3. Проаналізуйте перспективи розвитку капіталістичної системи за Д. Рікардо та Дж. С. Міллем, виходячи з поглядів цих авторів на проблему розподілу. Визначте можливості та цілі еволюції капіталізму, відповідно до теорії Дж. С. Мілля.
4. Поясніть зв'язок між роботами представників нової історичної школи в Німеччині та їх попередників (В. Рошера, Б. Гільдебранда, К. Кніса). Які тенденції розвитку німецької економіки останньої третини XIX ст. висвітлили науковці? Як ідеї нової історичної школи співвідносилися з марксизмом? Чи справедливо нову історичну школу визначають як теоретичне джерело інституціоналізму?

Варіант 5

1. Надайте характеристику відносинам земельної власності в східних стародавніх країнах. Яку роль в структурі форм власності відігравала приватна власність на землю? Наведіть приклади найбільш значущих в історії окремих країн реформ відносин у сфері земельної власності (у стародавні часи).
2. Охарактеризуйте структуру українського господарства на початку XX ст. Позитивний чи негативний вплив на стан аграрної сфери мали реформи П. А. Столипіна?
3. Як представники класичної школи політекономії, починаючи з її засновників В. Петті та П. Бугагільбера, тлумачили сутність грошей? Які їх функції та роль у здійсненні економічних процесів було визначено? Що являє собою кількісна теорія грошей та хто є її автором?
4. Проаналізуйте моделі економічного зростання Р. Харрода та Є. Домара. Які причини циклічності економічного розвитку визначають ці науковці? Охарактеризуйте умови економічного зростання, викладені в теорії Дж. Робінсон.

Варіант 6

1. Порівняйте східну та античну форми рабовласництва. Яку роль відігравала рабська праця в господарстві східних та античних стародавніх держав? Опишіть соціальну структуру Стародавнього Вавилону, Стародавньої Індії, Стародавнього Риму.
2. Визначте економічні наслідки Першої світової війни для України. Які економічні реформи намагалися здійснити Українська

Центральна Рада, уряд П. Скоропадського, Директорія в 1917-1918 рр.? Чи мали вони реальний вплив на стан господарства? Охарактеризуйте більшовицьку політику воєнного комунізму.

3. Визначте сутність поняття «економічні гармонії» за Ф. Бастіа та Ч. Кері. Як ці автори обґрунтовували тезу про забезпечення економічних гармоній в умовах капіталізму?
4. Охарактеризуйте модель соціальної ринкової економіки, відповідно до теорії представників фрайбурзької школи неолібералізму. Визначте розбіжності в поглядах науковців фрайбурзької та неоавстрійської шкіл щодо вільної ринкової економіки та можливостей державного регулювання ринку.

Варіант 7

1. Визначте характеристики системи державних фінансів однієї зі східних та однієї з античних стародавніх країн. Що таке лихварська діяльність і які існують приклади законодавчого її врегулювання? Чи були в стародавніх країнах організації, що виконували деякі з функцій сучасних банків?
2. Чому період піднесення американської економіки (1922-1929 рр.) завершився Великою депресією (1929-1933 рр.)? Поясніть причини перетворення кризи в США на світову. Порівняйте шляхи виходу з кризи США, Англії, Франції, Німеччини.
3. Визначте основні напрями критики капіталізму з боку представників дрібнобуржуазної економічної думки (С. Сімонді, П.-Ж. Прудон, К. Родбертус). Поясніть підходи цих авторів щодо розподілу доходів на трудові та нетрудові.
4. Визначте сучасне теоретичне та практичне значення теорії Дж. М. Кейнса. Чи використовуються кейнсіанські рекомендації в державній економічній політиці? Як співвідносяться погляди представників «нового кейнсіанства» та Дж. М. Кейнса?

Варіант 8

1. На прикладі однієї зі східних та однієї з античних держав продемонструйте, як в стародавні часи співвідносилися натуральне господарство та товарно-грошові відносини. Чи була властива спеціалізація окремим господарствам або регіонам?
2. Визначте причини відмови радянського уряду від політики воєнного комунізму та запровадження нової економічної політики в 1921 р. Які економічні проблеми не вдалося вирішити за допомогою НЕПу? Які наслідки для України мали індустріалізація та колективізація?

3. Порівняйте погляди на роль держави в економіці С. Сімонді, П.-Ж. Прудона, К. Родбертуса. Які економічні реформи запропонували ці автори? Який економічний устрій вони вважали оптимальним?
4. Охарактеризуйте ідеї американського неортодоксального кейнсіанства та чиказької школи неолібералізму М. Фрідмена. Якою роллю вони наділяють грошово-кредитну політику та які рекомендації щодо її здійснення надають?

Варіант 9

1. Проаналізуйте еволюцію аграрних відносин у Стародавньому Римі. Наведіть приклади розвинутої агрокультури в цій державі. Як стан сільського господарства пов'язаний із періодами розквіту та занепаду Римської імперії?
2. Охарактеризуйте стан економіки Англії, Франції після Другої світової війни. Взаємовигідним чи дискримінаційним було співробітництво європейських країн та США за планом Дж. Маршалла?
3. Визначте найбільш раціональні та явно утопічні ідеї соціалістів-утопістів (Ш. Фур'є, А. Сен-Сімон, Р. Оуен). Хто з цих науковців здійснив практичний внесок у реформування відносин між капіталістами та робітниками?
4. У чому полягає «неокласичний синтез» П. Самуельсона? Чи можливо назвати цього науковця представником кейнсіанства чи неолібералізму?

Варіант 10

1. Порівняйте причини зародження та занепаду Стародавнього Єгипту та Римської імперії. У які періоди і за рахунок яких факторів ці країни досягли найбільшого розквіту?
2. Що являла собою економіка Японії напередодні Другої світової війни? На яких принципах відбувалося реформування японського господарства за планом Доджа-Макартура по завершенні війни? Оцініть його ефективність.
3. Проаналізуйте погляди представників класичної школи політекономії та критичного напрямку політекономії щодо можливості та причин криз надвиробництва. Які автори і як обґрунтовували їх неможливість, а які доводили ймовірність криз? Які було визначено їх причини та шляхи подолання?
4. Доведіть чи спростуйте спорідненість рекомендацій щодо забезпечення ефективності економіки представників монетаризму, економіки

пропозиції та теорії раціональних очікувань. Порівняйте теоретичне обґрунтування цих рекомендацій.

Варіант 11

1. Охарактеризуйте процес формування феодальних відносин у Київській Русі. Розкрийте особливості становлення відносин власності. Визначте ключові права й обов'язки представників різних соціальних прошарків. Якими законодавчими документами вони визначалися?
2. Визначте роль США в міжнародних економічних відносинах по завершенні Другої світової війни. Поясніть сутність Бреттон-Вудської фінансової системи. Коли і чому країни відмовилися від цієї фінансової системи і які нові принципи міжнародної валютної політики було запроваджено?
3. Поясніть, як П.-Ж. Прудон пропонував реалізувати ідею «дарового кредиту»? Яким чином Р. Оуен пропонував забезпечити еквівалентний обмін товарів (з урахуванням витрат праці)? Наскільки реалістичними були їхні ідеї?
4. Поясніть сутність і значення неінституціоналізму в економічній теорії ХХ ст. Визначте поняття трансакційних витрат та надайте їх класифікацію. Проаналізуйте проблему неповної специфікації прав власності. Як її вирішує Р. Коуз?

Варіант 12

1. Продемонструйте еволюцію відносин власності на землю у Франкській державі в часи раннього середньовіччя. Чим в Англії відрізнявся процес феодалізації земельних відносин? Які документи засвідчують зміни відносин власності та соціальної структури у Франкській державі та Англії?
2. Які міжнародні фінансові організації з'явилися по завершенні Другої світової війни? Чим пояснювалася необхідність заснування таких організацій? Які функції вони виконували? Який вплив ці організації чинять на сучасну світову економіку?
3. Розкрийте сутність методології марксизму. Що таке «діалектичний матеріалізм» та як він пов'язаний із німецькою класичною філософією? Що являє собою формаційний підхід до історичних явищ? Яку теорію йому можна протиставити?
4. Які актуальні для України проблеми розглядає теорія суспільного вибору? Проаналізуйте переваги та недоліки процесу прийняття рішень в умовах прямої та представницької демократії. Визначте

«фіаско держави» та способи їх усунення, запропоновані прихильниками теорії суспільного вибору.

Варіант 13

1. Які фактори сприяли розвитку середньовічних європейських міст? Поясніть сутність комунальних революцій. Опишіть типове середньовічне місто: структуру управління, основні види занять мешканців, принципи забудови.
2. Наведіть приклади та обґрунтуйте економічну необхідність міжнародних інтеграційних процесів, що були започатковані після Другої світової війни. Які економічні проблеми мали вирішуватися в межах об'єднань країн? Як відбувався процес євроінтеграції і чи буде він, з Вашої точки зору, тривати й надалі?
3. Визначте сутність економічної категорії «капітал» за К. Марксом. Які його види та форми визначає науковець? Що являє собою кругообіг капіталу в умовах товарного виробництва? Як К. Маркс визначає гроші? Чи пов'язані вони з капіталом?
4. Які шляхи розвитку сільського господарства обговорювалися в межах радянської економічної думки в 20-х рр. XX ст.? Проаналізуйте концепцію сімейно-трудового господарства О. Чаянова. Порівняйте погляди на значення та способи організації кооперативів О. Чаянова та М. Туган-Барановського.

Варіант 14

1. На прикладі країн Західної Європи поясніть, яке значення в період середньовіччя мали внутрішня та зовнішня торгівля. Якою мірою була розвинута торгівля в Київській Русі, на українських землях у складі Великого князівства Литовського та Королівства Польського?
2. Порівняйте економічні програми, які здійснювалися урядами Англії та Франції для відновлення економік цих країн після Другої світової війни. Охарактеризуйте економічну політику, ключові досягнення та проблеми господарського розвитку в Англії та Франції в 50-60-х рр. XX ст.
3. Охарактеризуйте механізм створення та способи збільшення доданої вартості в умовах капіталістичного виробництва (за К. Марксом). Поясніть, як пов'язаний із доданою вартістю прибуток. Які види ренти та позичкового капіталу розрізняв науковець? Охарактеризуйте кожний із них.
4. Проаналізуйте теорію економічних циклів М. Кондратьєва. Що є основою «довгих хвиль» М. Кондратьєва? Чи підтверджувалася прогнозована вченим динаміка підйомів та спадів світової економіки

протягом XX ст.? Охарактеризуйте розроблену М. Кондратьєвим теорію планового управління народним господарством.

Варіант 15

1. Що являв собою середньовічний ремісничий цех? Визначте принципи організації його роботи, структуру. Порівняйте особливості функціонування цехів в одній із західноєвропейських країн та на українських землях.
2. Доведіть чи спростуйте твердження про те, що після Другої світової війни в провідних країнах світу було посилено державне регулювання економічного життя. Якою мірою вдалося реалізувати ідею розбудови «держав добробуту»?
3. За допомогою схем поясніть сутність простого та розширеного відтворення (за К. Марксом). Як пов'язані розширене відтворення та накопичення капіталу в умовах капіталістичного виробництва?
4. Визначте актуальні для радянської економічної науки проблеми в період 50-80-х рр. XX ст.

Варіант 16

1. Визначте економічні наслідки литовсько-польського захоплення українських земель. Охарактеризуйте еволюцію господарства на українських землях у XIV-XVI ст., а саме: аграрних відносин, ремісництва, торгівлі.
2. Охарактеризуйте стан економіки Німеччини після Другої світової війни. Поясніть зміст економічних реформ Л. Ерхарда. Якою мірою реформи Л. Ерхарда відповідали концепції соціального ринкового господарства?
3. Виходячи зі змісту пам'яток економічної думки Стародавнього Сходу, визначте, яку роль відігравала держава в регулюванні економічних відносин в Єгипті, країнах Дворіччя, Китаї, Індії. Чи приділялася увага обов'язкам держави у творах античних мислителів?
4. Визначте причини криз надвиробництва в умовах капіталізму (за К. Марксом). Як К. Маркс обґрунтовував «приреченість капіталізму» та природну необхідність заміни його іншою соціально-економічною формацією? Охарактеризуйте соціалізм та комунізм відповідно до поглядів К. Маркса.

Варіант 17

1. Охарактеризуйте розвиток фінансової діяльності на території західноєвропейських країн у періоди класичної феодальної економіки

та кризи феодалізму. Як становлення фінансової системи пов'язане з розвитком товарно-грошових відносин? Що являла собою система державних фінансів у цей час?

2. Які економічні проблеми зумовили зменшення державного регулювання господарства в США та Великобританії в 70-80-х рр. XX ст.? Порівняйте політику тетчеризму та рейганоміки. Наскільки успішними були ці економічні програми?
3. Поясніть, який вплив здійснювала релігія на економічну думку стародавніх часів та середньовіччя. Чи доцільно Біблію та Коран відносити до пам'яток економічної думки?
4. Охарактеризуйте значення теорії марксизму з позицій сучасної економічної теорії. Які положення марксизму вважаються обговореними, а які – найбільш суперечливими?

Варіант 18

1. Які економічні процеси знаменували собою кризу феодалізму та зародження мануфактурного періоду розвитку європейської економіки? На яких засадах розвивалися в цей час економічні відносини на українських землях? Визначте характерні риси українського господарства в цей період.
2. Чи змінився економічний курс Німеччини, Франції у 70-90-х рр. XX ст., порівняно з 50-60-ми рр.? Які економічні проблеми актуальні для цих країн на початку XXI ст.? Яку роль відіграють Німеччина, Франція в Європейському Союзі?
3. Хто зі стародавніх та середньовічних мислителів, на Вашу думку, зробив внесок у формування економічної теорії? Вкажіть економічні категорії, зміст яких спробували пояснити ці автори, та проаналізуйте, наскільки схожі чи відмінні їх погляди щодо кожної з цих категорій.
4. Порівняйте трудову теорію вартості К. Маркса та теорію граничної корисності австрійської школи маржиналізму. Поясніть сутність марксистського тлумачення товару та розуміння блага з позицій маржиналістів. Які підходи щодо класифікації благ запропонували представники австрійської школи?

Варіант 19

1. Що являє собою мануфактурний спосіб виробництва? Охарактеризуйте розвиток продуктивних сил у період зародження мануфактур у Західній Європі. Які види мануфактур існували на території країн Західної Європи, України? Коли зародилося

мануфактурне виробництво на українських землях і чим воно відрізнялося від західноєвропейського?

2. Обґрунтуйте вплив на світове господарство науково-технічних революцій другої половини ХХ ст. Які проблеми, з Вашої точки зору, має вирішити чергова хвиля НТР?
3. Назвіть законодавчі документи стародавніх та середньовічних часів, у яких приділялася увага регулюванню економічних відносин. Які саме аспекти господарського життя законодавчим шляхом намагалася врегулювати держава?
4. Розкрийте сутність теорії суспільного добробуту А. Пігу. Як науковець визначає «зовнішні ефекти» і в чому полягає роль держави у вирішенні проблеми зовнішніх ефектів? Охарактеризуйте внесок у теорію суспільного добробуту В. Парето.

Варіант 20

1. Визначте економічні передумови Великих географічних відкриттів (ВГВ). Які країни брали активну участь у пошуку нових морських шляхів? Який вплив ВГВ мали на розвиток міжнародної торгівлі та становлення ринкових економічних відносин в країнах Європи?
2. Чому в сучасних класифікаціях країн прийнято відокремлювати «розвинуті країни» та «нові індустріальні країни» (НІК)? Які країни відносять до НІК та які соціально-економічні проблеми їм не вдалося вирішити, порівняно з розвинутими країнами? Чи перейшли якісь із НІК до постіндустріальної стадії розвитку?
3. Яке ставлення висловлювали стародавні та середньовічні автори до сільського господарства, ремісництва, торгівлі, лихварства? Яка галузь вважалася найважливішою, а яка найчастіше засуджувалася? Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на відповідні твори.
4. Проаналізуйте внесок у розвиток економічної теорії попередників маржиналізму (Й. фон Тюнен, Ж. Дюпюї, Г. Госен). Сформулюйте визначені ними закономірності. Назвіть представників окремих шкіл маржиналізму, що запропонували подібні закономірності.

Варіант 21

1. Охарактеризуйте епоху первісного нагромадження капіталу. Визначте джерела первісного нагромадження. Продемонструйте особливості цього процесу на прикладі однієї із західноєвропейських країн.
2. Охарактеризуйте процес перетворення командно-адміністративної економіки Китаю на ринкову. Які реформи дали старт цьому процесу? Яку роль відіграє державне економічне регулювання на

сучасній стадії розвитку господарства Китаю? Визначте фактори високого темпу зростання китайської економіки.

3. Надайте коротке визначення меркантилізму. Які ідеї були спільними в представників раннього та пізнього меркантилізму? Визначте проблеми, економічні категорії, щодо вирішення (тлумачення) яких погляди відрізнялися.
4. Визначте представників школи маржиналізму, які зробили внесок у вчення про фактори виробництва. Як маржиналісти вирішили проблему визначення вартості факторів виробництва? Які закономірності щодо залучення та використання факторів виробництва вони виявили?

Варіант 22

1. Порівняйте фактори економічного зростання Голландії у XVII ст. та Англії у XVIII ст. Який вплив на економіку цих країн здійснили буржуазні революції? Чому Голландія з часом втратила економічне лідерство?
2. Визначте причини сповільнення темпів зростання економіки УРСР у 70-80-і рр. XX ст. Які негативні тенденції розвитку господарства набули до цього часу хронічного характеру? Поясніть сутність та причини невдачі економічних реформ, що передбачалося здійснити в період перебудови.
3. Чи мають свої національні відмінності англійський, італійський, український (російський) меркантилізм? Чим обґрунтовані ці відмінності? Визначте оригінальні ідеї, висловлені представниками окремих націй.
4. Поясніть сутність теорії ринкової рівноваги А. Маршалла. Як визначається ринкова ціна, які фактори впливають на попит та пропозицію, що таке еластичність, споживчий та виробничий надлишки? Яку роль у теорії А. Маршалла відіграє часовий аспект (розгляд явищ у короткостроковому та довгостроковому періодах)?

Варіант 23

1. Визначте соціально-економічні наслідки Визвольної війни під керівництвом Б. Хмельницького. Як розвивалися аграрні відносини на українських землях із середини XVII ст. до скасування кріпосного права?
2. Який економічний курс обрали країни соціалістичного табору з початку 90-х рр. XX ст.? Які держави і за рахунок чого досягли найбільших успіхів у реформуванні економіки? Чому результати реформування в окремих країнах суттєво відрізняються?

3. Чому В. Петті та П. Буагільбера вважають засновниками класичної школи політекономії? Чим об'єкт дослідження, методологія та ключові висновки цих авторів відрізняються від системи поглядів меркантилістів? Що спільного та відмінного в поглядах В. Петті та П. Буагільбера?
4. Що являє собою модель загальної рівноваги Л. Вальраса? Охарактеризуйте внесок науковців ХХ ст. у теорію загальної рівноваги. Яку роль модель загальної рівноваги відіграла в теоріях ринкового соціалізму та планування?

Варіант 24

1. Визначте ознаки та соціально-економічні наслідки промислової революції в Англії та Франції у ХVІІІ – на початку ХІХ ст. Які передумови склалися для неї в англійській економіці? Чому промисловий переворот у Франції відбувався пізніше і більш повільно?
2. Визначте фактори зростання економіки УРСР у 50-60-і рр. ХХ ст. Як вплинув на структуру українського господарства перший етап НТР? Чи змінювалися принципи державного управління економікою в зазначений період?
3. Назвіть представників фізіократії. Чому ця школа виникла саме у Франції, а її ідеї набули значної популярності в межах цієї держави? Розкрийте зміст «вчення про природний порядок» та «вчення про чистий продукт». Чи можна ці теорії назвати ключовими аспектами теорії фізіократів?
4. Визначте, які фактори сприяли зародженню системи національної політекономії в Німеччині. Як пов'язані національна політекономія та німецька історична школа? Порівняйте ключові висновки та пропозиції представників класичної школи та німецької національної політекономії.

Варіант 25

1. Проаналізуйте розвиток грошово-кредитного ринку передових західноєвропейських країн у період становлення промислового капіталізму (ХVІІ-ХVІІІ ст.). Якою мірою еволюція фінансів відповідала потребам промисловості та сільського господарства? Як розвивалися грошово-кредитні відносини на українських землях у зазначений період?
2. Охарактеризуйте процес відбудови господарства УРСР по завершенні Другої світової війни. Які галузі стали домінуючими в структурі української промисловості? Як змінився стан сільського господарства

за кілька повоєнних років? За рахунок яких факторів вдалося відносно швидко досягти обсягів виробництва довоєнного рівня?

3. Порівняйте вчення фізіократів та меркантилістів. Відповідь надайте у вигляді таблиці, де в першій колонці будуть визначені досліджувані питання та економічні категорії, у другій – відповідні погляди меркантилістів, у третій – фізіократів. Чи є щось спільне у представників меркантилізму та фізіократії?
4. Назвіть українських науковців XIX ст., ідеї яких відповідали теоріям класичної школи політекономії, марксизму, маржиналізму. Охарактеризуйте оригінальні наукові ідеї українських учених. Які проблеми соціально-економічного розвитку українських земель обговорювались науковцями та громадськими діячами протягом XIX ст.?

Варіант 26

1. Визначте, на яких умовах було здійснено звільнення селян із кріпацтва на українських землях у середині XIX ст. Якими шляхами відбувався розвиток капіталізму в сільському господарстві в пореформений період?
2. Коли відбулася деколонізація країн Центральної та Південної Африки? Які характерні риси властиві господарствам цих країн? Чи змінився їх соціально-економічний стан за останні 30 років та які перспективи розвитку мають зазначені країни?
3. Поясніть зміст «Економічної таблиці» Ф. Кене. Якою мірою вона пов'язана зі вченням фізіократів? У чому полягають прогресивне значення та недоліки «Економічної таблиці»?
4. Проаналізуйте теорії вартості, економічних циклів, соціальну теорію розподілу М. Туган-Барановського. Як співвідносяться погляди українського науковця з марксистською економічною теорією? Чи є М. Туган-Барановський прихильником маржиналізму?

Варіант 27

1. Визначте особливості розвитку промисловості, торгівлі, фінансів в Україні в другій половині XIX ст. Чи пов'язані зміни в цих галузях господарства з аграрними реформами середини XIX ст.?
2. На прикладі двох азійських країн (на Ваш вибір) поясніть, які соціально-економічні проблеми є актуальними для держав Південної, Південно-Західної, Південно-Східної Азії. Що перешкоджає здійсненню економічних реформ та досягненню більш високого рівня життя в зазначених країнах?

3. Проаналізуйте теорію Ж. Тюрго. Визначте, які його погляди відповідають ученню фізіократів, а які суперечать йому? Чи варто вважати цього науковця представником школи фізіократів?
4. Надайте класифікацію шкіл та напрямів інституціоналізму. Докладно охарактеризуйте традиційний інституціоналізм (соціально-психологічний напрям Т. Веблена, соціально-правовий Дж. Коммонса, емпіричний В. Мітчелла). Визначте, які сучасні теорії інституціоналізму беруть свій початок із традиційного.

Варіант 28

1. Проаналізуйте розвиток економіки Німеччини протягом XIX ст. Чим була зумовлена економічна відсталість цієї країни на початку століття? Завдяки чому було досягнуто передових позицій в Європі?
2. Порівняйте принципи економічної політики США, ЄС (із 1992 р.) та Японії в 90-х рр. XX ст.
3. Визначте принципи організації економічної життєдіяльності за А. Смітом. Що автор вважає передумовами зростання багатства країни? Яка роль економічної політики в його забезпеченні? Чи погоджується з висновками А. Сміта щодо економічної ролі держави Дж. С. Мілль?
4. Порівняйте концепції індустріального суспільства А. Арона, В. Ростоу, П. Дракера, Дж. Гелбрейта та інших науковців. Чи вирішує індустріальне суспільство проблеми нерівності, бідності, криз? Які трансформаційні процеси та уявлення про майбутнє знайшли відображення в концепціях постіндустріального, інформаційного суспільства?

Варіант 29

1. Визначте особливості промислового перевороту в США. Як змінювалася структура господарства цієї країни протягом XIX ст.? Який вплив на економіку мала друга технологічна революція? Фрітрейдерської чи протекціоністської політики дотримувався уряд США наприкінці XIX – на початку XX ст.?
2. Охарактеризуйте ключові економічні реформи, що були здійснені в Україні протягом періоду трансформації економіки з моменту набуття незалежності. Оцініть їх результативність.
3. Порівняйте теорії вартості та ціни А. Сміта, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сея, Ф. Бастіа, Г. Кері. Якою мірою їх теорії відповідають трудовій теорії вартості? Розкрийте зміст трудової теорії вартості К. Маркса.

4. Визначте, яке значення, відповідно до теорії Й. Шумпетера, мають інновації в умовах капіталістичного способу виробництва. Охарактеризуйте підприємця та його роль у забезпеченні економічного розвитку. Яке пояснення Й. Шумпетер надає економічним циклам?

Варіант 30

1. Коли розвинені країни світу перейшли до стадії монополістичного капіталізму? Визначте причини і наслідки монополізації. У яких країнах здійснювалася антимонопольна політика в цей час і наскільки вона була успішною? Які ще економічні тенденції були властиві передовим країнам у зазначений період?
2. Коли з'явилися перші транснаціональні корпорації? Поясніть причини їх створення. На прикладах поясніть, яку роль відіграють ТНК у розвитку національних економік та світової економіки.
3. Поясніть сутність теорії земельної ренти Д. Рікардо. Які причини виникнення ренти він визначив? Порівняйте теорії ренти Д. Рікардо, К. Родбертуса, К. Маркса.
4. Визначте роль конкуренції у забезпеченні економічного прогресу відповідно до поглядів представників неолібералізму (зокрема, Л. фон Мізеса та Ф. фон Хайєка). Які проблеми неможливо вирішити в умовах вільного ринку за Дж. М. Кейнсом? Порівняйте теорії недосконалої конкуренції Дж. Робінсон та монополістичної конкуренції Е. Чемберліна.

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Передумови зародження та сутність меркантилізму

План

1. Характеристика мануфактурного періоду розвитку країн Західної Європи в XVI – на початку XVIII ст.
2. Порівняльна характеристика раннього та пізнього меркантилізму.
3. Меркантилізм як державна економічна політика.
4. Національні особливості меркантилізму (на прикладі Англії, Франції, Італії, Росії, України).
5. Критика меркантилізму.

Тема 2. Розвиток капіталістичного господарства розвинутих країн світу у XVIII-XIX ст. Зародження класичної школи. Фізіократія.

Теорія А. Сміта

План

1. Ознаки становлення капіталістичної системи розвинутих країн світу (XVIII-XIX ст.)
2. Промисловий переворот та його вплив на структуру господарства Англії, Франції, США, Німеччини.
3. Зародження класичної політекономії в Англії та Франції.
4. Школа фізіократів у Франції.
5. Економічна теорія А. Сміта: основи ринкового господарства, теорії вартості, доходів, капіталу, зовнішньої торгівлі.

Тема 3. Розвиток класичної школи в першій половині XIX ст.

Дрібнобуржуазна економічна теорія.

Марксистська економічна теорія

План

1. Економічні погляди Д. Рікардо: теорії вартості, грошей, доходів, капіталу.
2. Економічні концепції Ж.-Б. Сея, Т. Мальтуса, Дж. С. Мілля та інших представників класичної політичної економії.

3. Критика класичної політекономії у творах С. де Сімонді та П.-Ж. Прудона.
4. Теорії вартості, грошей, капіталу, доданої вартості в I томі «Капіталу» К. Маркса.
5. Капітал, його кругообіг та відтворення, форми доданої вартості як ключові проблеми II та III томів «Капіталу».

Тема 4. Маржиналізм. Розвиток світового господарства наприкінці XIX – на початку XX ст.

План

1. Етапи маржиналістської «революції» та їх характеристика.
2. Особливості австрійської, кембриджської, американської шкіл маржиналізму.
3. Друга технічна революція та її вплив на ефективність національних економік.
4. Співвідношення сил між Англією, Францією, Німеччиною наприкінці XIX – на початку XX ст.
5. Завоювання промислової першості США.

Тема 5. Умови виникнення та сутність кейнсіанської економічної теорії. Світове господарство після Другої світової війни. Неолібералізм. Інституціоналізм

План

1. Особливості відновлення світового господарства після Першої світової війни.
2. «Велика депресія»: її причини та наслідки для національних економік США, Англії, Франції, Німеччини. Особливості державної економічної політики під час кризи.
3. Основні ідеї «Загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей» Дж. М. Кейнса.
4. Подолання розвинутими країнами наслідків Другої світової війни.
5. Особливості розвитку та суперництва між розвинутими країнами в другій половині XX ст.
6. Некейнсіанство, посткейнсіанство: кейнсіанські традиції та нові вимоги економічного розвитку.
7. Неолібералізм та кейнсіанські традиції.
8. Структура та проблематика інституціоналізму.

Тема 6. Умови становлення та сутність економічної думки в Росії, Україні у XVIII – на початку XX ст. Економіка та економічна думка в Радянському Союзі

План

1. Особливості економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії та Австро-Угорщини.
2. Українська економічна думка у XVIII – на початку XX ст.
3. Етапи розвитку радянської економіки.
4. Внесок радянських учених у світову економічну науку.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Неолітична революція та її наслідки для розвитку господарської діяльності людства.
2. Особливості розвитку господарства східних стародавніх країн: Єгипту, Вавилону, Китаю, Індії.
3. Економічна думка Стародавнього Єгипту та Месопотамії.
4. Економічна думка Стародавньої Індії, Стародавнього Китаю.
5. Характеристика еволюції господарства Стародавньої Греції, Стародавнього Риму.
6. Економічні ідеї давньогрецьких учених.
7. Економічна думка Стародавнього Риму.
8. Розвиток феодального землеволодіння в період середньовіччя.
9. Розвиток ремесла і торгівлі в епоху класичної феодальної економіки та руйнування феодальних відносин.
10. Економічні ідеї представників середньовічного Сходу.
11. Економічні погляди Фоми Аквінського, Ніколи Орема та Георгія Пліфона.
12. Виникнення утопічного соціалізму. Томас Мор і Томмазо Кампанелла.
13. Особливості становлення феодальних відносин у Київській Русі. Розвиток ремесла і торгівлі.
14. Зародження економічної думки в Київській Русі.
15. Розвиток феодальних відносин на українських землях у складі Великого князівства Литовського та Королівства Польського.
16. Мануфактурний період розвитку західноєвропейських країн.
17. Особливості розвитку мануфактурної економіки в Нідерландах, Англії, Франції.
18. Ідеї представників раннього (монетарного) та мануфактурного меркантилізму.
19. Національні особливості англійського, французького, італійського, російського, українського меркантилізму.
20. Буржуазні революції в Європі, їх економічні наслідки.
21. Теоретичні погляди засновників класичної школи (В. Петті, П. де Буагільбер).
22. Школа фізіократів. Економічні ідеї Ф. Кене.
23. Економічна теорія А. Тюрго.
24. Сутність промислового перевороту та його значення для економіки країн Західної Європи та США.
25. Теорії ринку, вартості, розподілу, грошей, капіталу А. Сміта та Д. Рікардо.

26. Розвиток класичної політичної економії в Англії в першій половині XIX ст. (Т. Мальтус, Н. Сеніор, Дж. С. Мілль).
27. Економічні погляди Г. Ч. Кері.
28. Розвиток класичної політичної економії у Франції в першій половині XIX ст. (Ж.-Б. Сей, Ф. Бастіа).
29. Економічні погляди представників дрібнобуржуазної економічної думки (С. Сімонді, К. Родбертус, П.-Ж. Прудон).
30. Економічні ідеї західноєвропейських соціалістів-утопістів.
31. Теорії вартості, доданої вартості, грошей, капіталу, доходів в марксистській економічній теорії.
32. Економічна модель соціалізму в працях К. Маркса та Ф. Енгельса.
33. Друга технологічна революція: її сутність та вплив на світове господарство.
34. Особливості розвитку економік Англії, Франції, Німеччини, США наприкінці XIX – на початку XX ст.
35. Зародження маржиналізму та його особливості.
36. Дослідження піонерів маржинального аналізу: Ж. Дюпюї, А. Курно, І. фон Тюнен, Г. Госсен.
37. Австрійська школа маржиналізму. К. Менгер, Ф. Візер, О. фон Бем-Баверк.
38. Кембриджська школа маржиналізму та становлення некласичного напрямку в економічній науці.
39. Американська школа маржиналізму.
40. Математична школа маржиналізму.
41. Виникнення національної економічної школи в Німеччині.
42. Розвиток історичної школи в Німеччині.
43. Визвольна війна під керівництвом Б. Хмельницького та її економічні наслідки.
44. Аграрні відносини в Україні у XVIII – першій половині XIX ст.
45. Міста та ремесла в Україні у XVIII – першій половині XIX ст. Розвиток фінансової справи.
46. Аграрна реформа на українських землях у XIX ст.
47. Тенденції розвитку господарства на українських землях у другій половині XIX – на початку XX ст.
48. Економічні ідеї декабристів.
49. Економічна думка в Україні в період підготовки та здійснення реформи 1861 року.
50. Ліберально-буржуазна економічна думка в Україні в другій половині XIX ст.
51. Революційно-демократична економічна думка в Україні в другій половині XIX ст.

52. Ліберальне народництво в Україні в другій половині XIX ст. та економічні ідеї його представників.
53. Розвиток політичної економії в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.
54. Економічна теорія М. І. Тугана-Барановського.
55. Економічні погляди Є. Слуцького.
56. Версальська угода. Плани Дауеса та Юнга.
57. Тенденції економічного розвитку Англії, Франції, США, Німеччини у 20-х рр. XX ст.
58. Причини та характер світової економічної кризи 1929-1933 рр.
59. «Новий курс» Ф. Рузвельта.
60. Шляхи виходу з кризи Великобританії, Німеччини та Франції у 1930-х рр.
61. Теоретична система та економічна програма Дж. М. Кейнса.
62. Теорії монополістичної та недосконалої конкуренції. Е. Чемберлін та Дж. Робінсон.
63. Теорія інноваційного розвитку Й. Шумпетера.
64. План повоєнного відновлення Європи Дж. Маршалла.
65. Реформи Л. Ерхарда. Німецьке «економічне диво».
66. План Доджа-Макартура та його вплив на розвиток японської економіки після Другої світової війни.
67. Економічна політика в Англії, Франції, США в 50-60-х рр. XX ст.
68. Неокейнсіанські теорії Е. Хансена, Р. Харрода, Є. Домара.
69. Посткейнсіанство та сучасне кейнсіанство.
70. Загальна характеристика неолібералізму.
71. Неоавстрійська школа неолібералізму.
72. Фрайбурзька школа. В. Ойкен, В. Репке, Л. Ерхард.
73. Пол Самуельсон і «Великий неокласичний синтез».
74. Монетаризм. М. Фрідмен, А. Шварц.
75. Економіка пропозиції. Теорія раціональних очікувань.
76. Науково-технічні революції другої половини XX ст. та їх вплив на світове господарство.
77. «Нафтові шоки» та їх вплив на економіку розвинених країн світу.
78. Економічні реформи 1980-х рр. Рейганоміка і тетчеризм.
79. Ринкові реформи в Китаї (кінець 70-х рр. XX ст.).
80. Фактори економічного зростання «нових індустріальних країн».
81. Зародження американського інституціоналізму: Т. Веблен, Дж. Коммонс, В. Мітчелл.
82. Неоінституціоналізм: теорії трансакційних витрат, фірми, прав власності, суспільного вибору.
83. Теорії трансформації капіталізму.

84. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства.
85. Економічні реформи Центральної Ради, Директорії, П. Скоропадського.
86. Військовий комунізм та НЕП у Радянському Союзі.
87. Індустріалізація та колективізація в СРСР.
88. Відновлення економіки СРСР по завершенні Другої світової війни. Економічні досягнення і проблеми 50-60-х рр.
89. Соціально-економічні проблеми СРСР 70-80-х рр. Спроби економічних реформ доби перебудови.
90. Економічні дискусії 20-30-х рр. у СРСР.
91. Розвиток економічної науки в СРСР та в Україні у 50-90-х рр. XX ст.
92. Проблеми економічного розвитку колишніх соціалістичних країн.
93. Інтеграційні об'єднання та їх роль у світовій економіці.
94. Сучасні тенденції розвитку світової економіки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Злупко С. М. Основи історії економічної теорії : [навч. посіб.] / С. М. Злупко. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2001.
2. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст. / [за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової]. – К. : Знання. – 2011. – 566 с.
3. Історія економіки та економічної думки: ХХ ст. – початок ХХІ ст. / [за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової]. – К. : Знання. – 2011. – 582 с.
4. Історія економіки та економічної думки : [курс лекцій] / авт. кол. : С. В. Степаненко (кер. авт. кол.), В. М. Фещенко, С. Н. Антонюк, Н. О. Тимочко [та ін.]. – КНЕУ, 2006. – 664 с.
5. Історія економічних учень : [підручник] / [за ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко]. – К. : КНЕУ, 2001.
6. Історія економічних учень : [підручник] : у 2 ч. – Ч. 1 / [за ред. В. Д. Базилевича]. – 2-ге вид., випр. – К. : Знання, 2005. – 567 с.
7. Історія економічних учень : [підручник] : у 2 ч. – Ч. 2 / [за ред. В. Д. Базилевича]. – 2-ге вид., випр. – К. : Знання, 2005. – 567 с.
8. Крип'якевич І. Всесвітня історія : у 3 т. / І. Крип'якевич. – К., 1995.
9. Лановик Б. Економічна історія світу і України : [підручник] / Б. Лановик, З. Матисякевич, Р. Матейко. – К. : Вікар, 1999.
10. Леоненко П. М. Економічна історія : [підручник] / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – К. : Знання-Прес, 2004. – 499 с.
11. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень : Опорний конспект / О. Нестеренко. – К. : МАУП, 2002. – 128 с.
12. Тригуб П. М. Історія економічних вчень / П. М. Тригуб. – М. : МФ НАУКМА, 2000.
13. Юхименко П. І. Історія економічних учень : [навч. посібник] / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – К. : Знання-Прес, 2000. – 514 с.

Першоджерела¹

1. Антонович А. Я. Основания политической экономии / А. Я. Антонович. – Варшава, 1877.

¹ Історія економічних вчень : [навчальний посібник] / [за ред. В. В. Кириленка]. – Тернопіль : «Економічна думка», 2007. – 233 с.

2. Аристотель. Сочинения : в 4 т. – Т. 4 : Никомахова этика ; Большая этика ; Политика ; Поэтика / Аристотель. – М. : Мысль, 1983.– 832 с.
3. Артхашастра, или Наука политики. – М. : Изд-во АН СССР, 1959.
4. Бастиа Ф. Экономические софизмы / Ф. Бастиа ; [пер. с фр.]. – М. : ООО «Социум» : ЗАО Изд-во «Экономика», 2002.
5. Бем-Баверк О. Основы теории ценностей хозяйственных благ / Е. Бем-Баверк // Австрийская школа в политической экономии : [сборник] / К. Менгер, О. Бем-Баверк, Ф. Визер. – М. : Экономика, 1992. – С. 243–426.
6. Біблія. – К., 1992.
7. Бунге Н. Х. Основания политической экономии / Н. Х. Бунге. – К. : 1870. – 136 с.
8. Бьюкенен Дж. М. Конституция экономической политики / Дж. М. Бьюкенен // Вопросы экономики. – 1994. – № 6. – С. 104–113.
9. Бьюкенен Дж. М. Политическая экономия государства благосостояния / Дж. М. Бьюкенен // МЭ и МО. – 1996. – № 5.
10. Вальрас Л. Элементы чистой политической экономии, 1874 / Л. Вальрас // 25 ключевых книг по экономике. – Изд-во «Урал-LTD», 1999.
11. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен. – М. : Прогресс, 1984.
12. Визер Ф. Основания политической экономии / Ф. Визер // Австрийская школа в политической экономии : [сборник] / К. Менгер, О. Бем-Баверк, Ф. Визер. – М. : Экономика, 1992. – С. 427–488.
13. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму: фірми, маркетинг, укладання контрактів / О. Е. Вільямсон. – К. : АртЕк, 2001.
14. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество / Дж. К. Гэлбрейт. – М. : Прогресс, 1969.
15. Гэлбрейт Дж. К. Экономические теории и цели общества / Дж. К. Гэлбрейт. – М. : Прогресс, 1976.
16. Гэлбрейт Дж. К. Капитализм, социализм, сосуществование / Дж. К. Гэлбрейт, С. Меньшиков. – М. : Прогресс, 1988.
17. Гобсон Дж. А. Эволюция современного капитализма / Дж. А. Гобсон. – СПб., 1898.
18. Джевонс В. С. Политическая экономия / В. С. Джевонс ; [пер. с англ.]. – СПб., 1905.
19. Законы Ману / [пер. С. Д. Эльмановича]. – М. : Изд-во восточной литературы, 1960.

20. Зибер Н. И. Собрание сочинений в 2 т. / Н. И. Зибер. – СПб, 1900.
21. Катон Марк Порций. Земледелие / М. П. Катон. – М. – Л. : Изд-во АН СРСР, 1950. – 220 с.
22. Катон. О сельском хозяйстве / Катон, Варрон, Колумелла, Плиний. – М. : Гос. изд-во с.-х. лит., 1957.
23. Каутский К. Демократия и социализм / К. Каутский. – М. : Знание, 1991.
24. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс ; [пер. с англ.]. – М. : Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.
25. Кейнс Дж. М. Экономические возможности наших внуков (послесловие Д. Шестакова) / Дж. М. Кейнс // Вопросы экономики. – 2009. – № 6. – С. 60–69.
26. Кене Ф. Избранные экономические произведения / Ф. Кене. – М. : Соцэргиз, 1960. – 551 с.
27. Кларк Дж. Б. Распределение богатства / Дж. Б. Кларк ; [пер. с англ.]. – М. : Гелиос АРВ, 2000. – 367 с.
28. Классики кейнсианства: Р. Харрод, Э. Хансен : в 2-х т. – М. : Экономика, 1997.
29. Конфуций. Лунь юй. Изречения / Конфуций. – М. : Эксмо, 2003.
30. Конфуций. Лунь юй. Лао-цзы. Дао дэ цзин // Мудрецы Поднебесной. – СПб. – Симферополь : Реноме, 2003.
31. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз ; [пер.с англ.]. – М. : Дело ЛТД, 1993.
32. Коуз Р. Г. Природа фирмы / Р. Г. Коуз // Теория фирмы / [под ред. В. М. Гальперина]. – СПб. : Экон. шк., 1995.
33. Коран / [пер. и комментарии И. Ю. Крачковского]. – М. : Наука, 1986.
34. Ксенофонт Афинский. Сократические сочинения / Ксенофонт Афинский. –М. ; Л. : Академия, 1935.
35. Ксенофонт. Воспоминание о Сократе / Ксенофонт ; [пер с англ.]. – М. : Наука, 1993. – 379 с.
36. Кэри Г. Ч. Руководство к социальной науке / Г. Ч. Кэри. – СПб., 1869.
37. Леонтьев В. В. Современное значение экономической теории Маркса / В. В. Леонтьев // Экономическое эссе. Теории, исследования, факты и политика. – М. : Политиздат, 1990.
38. Лист Ф. Национальная система политической экономии / Ф. Лист // 25 ключевых книг по экономике. – М. : Изд-во «Урал-ЛТД», 1999.
39. Мальтус Т. Опыт о законе народонаселения / Т. Мальтус // Антология экономической классики : в 2 т. – Т. 2. – М. : МП «Эконов», 1993.

40. Маркс К. Капітал / К. Маркс // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 1–4. – 2-ге вид. – К. : Держ. вид-во політ. літ. УРСР, 1963. – Т. 23–26.
41. Маршалл А. Принципы экономической науки : в 3 т. – Т. 1 / А. Маршалл ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1993. – 415 с.
42. Менгер К. Основания политической экономии / К. Менгер // Австрийская школа в политической экономии : [сборник] / К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Визер – М. : Экономика, 1992. – С. 31–242.
43. Мизес Л. Бюрократия. Запланированный хаос. Антикапиталистическая ментальность / Л. Мизес. – М., 1993.
44. Мизес Л. Социализм. Экономический и исторический анализ / Л. Мизес. – М. : Прогресс, 1984.
45. Милль Дж. С. Основы политической экономии и некоторые аспекты их приложения к социальной философии : в 3 т. – Т. 1 / Дж. С. Милль. – М. : Прогресс, 1980. – 495 с.
46. Милль Дж. С. Основы политической экономии и некоторые аспекты их приложения к социальной философии : в 3 т. – Т. 2 / Дж. С. Милль. – М. : Прогресс, 1980. – 480 с.
47. Милль Дж. С. Основы политической экономии и некоторые аспекты их приложения к социальной философии : в 3 т. – Т. 3 / Дж. С. Милль. – М. : Прогресс, 1980. – 475 с.
48. Митчелл У. Экономические циклы. Проблема и её постановка / У. Митчелл. – М. ; Л., 1930.
49. Ойкен В. Основы национальной экономики / В. Ойкен. – М. : Экономика, 1996.
50. Парето В. Учебник политической экономии, 1906 / В. Парето // 25 ключевых книг по экономике. – Изд-во «Урал-LTD», 1999.
51. Петти У. Экономические и статистические работы / У. Петти. – М. : Соцэргиз, 1940. – 673 с.
52. Пигу А. Экономическая теория благосостояния : в 2 т. / А. Пигу ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1985.
53. Прудон П.-Ж. Что такое собственность? или Исследование о принципе и власти. Бедность как экономический принцип: Порнократия или Женщины в настоящее время / П.-Ж. Прудон. – М. : Республика, 1998.
54. Прудон П.-Ж. Французская демократия / П.-Ж. Прудон. – СПб., 1867.
55. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. Соч. Т. 1. / Д. Рикардо. – М. : Госполитиздат, 1955. – 360 с.

56. Роббинс Л. Предмет экономической науки / Л. Роббинс // TNESIS. Зима-1993. – Т.1. Вип. 1. – С. 3–29.
57. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции / Дж. Робинсон ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1986.
58. Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон. – М. : Прогресс, 1964. – 839 с.
59. Сей Ж.-Б. Трактат по политической экономии / Ж.-Б. Сей // Сей Ж.-Б. Трактат по политической экономии. Бастиа Ф. Экономические софизмы. Экономические гармонии. – М. : Дело, 2000.
60. Сисмонди С. Новые начала политической экономии, или О богатстве в его отношении к народонаселению / С. Сисмонди. – М. : Соцэжгиз, 1937.
61. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт ; [переклад з англ.]. – К. : Port-Royal, 2001. – 612 с.
62. Стиглиц Дж. Глобализация: тревожные тенденции / Дж. Стиглиц. – М. : «Мысль», 2003.
63. Тобин Дж. Теорема о «невидимой руке» должна быть модифицирована / Дж. Тобин // «Российский экономический журнал». – 2002. – № 3.
64. Туган-Барановський М. І. Кооперація, її природа та мета / М. І. Туган-Барановський. – Львів, 1936. – 143 с.
65. Туган-Барановський М. І. Політична економія / М. І. Туган-Барановський. – К. : Наукова думка, 194. – 264 с.
66. Тюрго А. Избранные экономические произведения / А. Тюрго ; [пер. с фр. Л. М. Бродской и А. Н. Миклашевского]. – М. : Соцэжгиз, 1961. – 198 с.
67. Українська економічна думка : [хрестоматія] / [упоряд. С. М. Злупко]. – К. : Знання, 2007. – 694 с.
68. Фома Аквинский. Сочинения / Ф. Аквинский ; [пер. с лат.]. – М. : Едиториал УРСС, 2002.
69. Фридмен М. Количественная теория денег: новая формулировка / М. Фридмен // Если бы деньги заговорили / [пер. с англ.]. – М. : Дело, 1998.
70. Хайек Ф. Дорога к рабству / Ф. Хайек. – М. : Экономика, 1992.
71. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма / Ф. Хайек. – М. : Новости, 1992.

72. Хайек Ф. Право, законодавство та свобода. Нове викладення широких принципів справедливості та політичної економії / Ф. Хайек ; [пер. з англ.]. – У 3-х т. – К. : Сфера, 1999–2000.
73. Харрод Р. К теории экономической динамики / Р. Харрод. – М. : Иностр. лит., 1959.
74. Хрестоматия по истории Древнего Востока : в 2 ч. – М. : Высшая школа, 1980.
75. Хрестоматия по истории древнего мира. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1973.
76. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал / Дж. Р. Хикс ; [пер. с англ.]. / Общ. ред. и вступ. ст. Р. М. Энтова. – М. : Прогресс, 1993. – 488 с.
77. Чаянов А. В. Крестьянское хозяйство. Избранные труды / А. В. Чаянов. – М. : Экономика, 1989. – 492 с. – (Экономическое наследие).
78. Чемберлин Э. Теория монополистичной конкуренции: реориентация теории стоимости / Э. Чемберлин ; [пер. с англ.]. – М. : Экономика, 1996.
79. Шумпетер Й. История экономического анализа : в 3 т. / Й. Шумпетер. – СПб. : Экон. шк., 2001.
80. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й. Шумпетер. – К. : Основи, 1995.
81. Шумпетер Й. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер ; [пер. с нем.]; общая ред. акад. А. Г. Милейковского. – М. : Прогресс, 1982. – 456 с.
82. Эрхард Л. Благополучие для всех / Л. Эрхард. – М., 1991.

Додаткова література

1. Агапова И. И. История экономики : [курс лекций] / И. И. Агапова. – М. : Юрист, 2001. – 172 с.
2. Аникин А. В. Юность науки / А. В. Аникин. – М., 1985.
3. Астапов К. Стратегия развития в постиндустриальной экономике / К. Астапов // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 6. – С. 57–65.
4. Бартнев С. А. История экономических учений / С. А. Бартнев. – М. : Юрист, 2003.
5. Бабенко С. Історія кооперативного руху : [підручник] / С. Бабенко, С. Гелей, Я. Гончарук. – Л., 1995.
6. Балацкий Е. Экономическая наука: новые вызовы современности / Е. Балацкий // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 1. – С. 61–67.

7. Баскакова М. Японская экономическая модель / М. Баскакова // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2004. – № 1. – С. 98–106.
8. Белянин А. О творческом наследии выдающегося экономиста (к 100-летию со дня рождения Мориса Алле) / А. Белянин, И. Егоров // *Вопросы экономики*. – 2011. – № 10. – С. 4–15.
9. Бергер Я. Китайская модель развития / Я. Бергер // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2009. – № 9. – С. 73–81.
10. Біла С. О. Досвід ліберального реформування української економіки (1991-2005 рр.) / С. О. Біла // *УГЖ*. – 2006. – Вип. 6. – С. 125–145.
11. Бирюков В. А. Три «загадки» раннего маржинализма / В. А. Бирюков // *Вестник МГУ*. – Сер. 6. Экономика. – 2005. – № 5. – С. 3–37.
12. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг ; [пер. з англ.]. – К. : Вид-во Соломії Павличко, «Основи», 2001. – 687 с.
13. Бобович И. М. История экономики : [учебник] / И. М. Бобович, А. А. Семенов. – М. : ООО «ТК Велби», 2002. – 368 с.
14. Бодриков М. Классическая теория ценности: современное звучание нерешенных проблем / М. Бодриков // *Вопросы экономики*. – 2009. – № 7. – С. 97–118.
15. Бодров В. Фінансові аспекти «плану Маршалла» / В. Бодров, П. Кудирко // *Банківська справа*. – 1998. – № 2. – С. 35–39.
16. Бор М. З. История мировой экономики : [конспект лекций] / М. З. Бор. – М., 1998.
17. Бородаевский А. Тенденции социально-экономического развития в разных регионах мира / А. Бородаевский // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2007. – № 4. – С. 18–28.
18. Бортіс Г. Інституції, поведінка та економічна теорія: внесок до класико-кейнсіанської економічної теорії / Г. Бортіс ; [пер. з англ. Т. Бардарим]. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2007. – 560 с.
19. Брагина Е. Массовая бедность как феномен афро-азиатского ареала / Е. Брагина // *Международная экономика и международные отношения*. – 2012. – № 3. – С. 68–76.
20. Бузов В. И. История современного Востока: страны и правители : [учебное пособие] / В. И. Бузов. – М., Рн/Д. : МарТ. – 2008. – 576 с.
21. Бутук О. Лібералізм про суспільний характер та механізм регулювання капіталістичного виробництва / О. Бутук // *Банківська справа*. – 2010. – № 6. – С. 36–46.
22. Ван дер Вее Г. История мировой экономики. 1945-1990 гг. / Г. Ван дер Вее. – М., 1994.

23. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. XVI-XVIII ст. / Ф. Бродель. – К., 1995.
24. Всемирная история экономической мысли : в 6-и т. – М., 1987.
25. Гельбрас В. Тридцатилетие эпохи «реформ и открытости» в Китае / В. Гельбрас // Международная экономика и международные отношения. – 2009. – № 6. – С. 73–83.
26. Гитин А. Деятельность европейских промышленных ТНК в ЦВЕ и СНГ / А. Гитин // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 9. – С. 41–50.
27. Гогохия Д. Деньги, закон спроса и закон Вальраса / Д. Гогохия // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 1. – С. 68–75.
28. Голубев В. Ф. Сільська община (громада) XVI-XVIII ст. в українській історіографії / В. Ф. Голубев // УІЖ. – 2009. – № 5. – С. 186–199.
29. Голубович В. М. Экономическая история зарубежных стран / В. М. Голубович. – Минск, 1997.
30. Гончар Б. М. Всесвітня історія : [навч. посібник] / Б. М. Гончар. – К. : Знання, 2001. – 359 с.
31. Гутник В. Германия / В. Гутник // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – № 81. – С. 79–88.
32. Гурбик А. О. Актуальні проблеми дослідження українського села в епоху середньовіччя та нового часу / А. О. Гурбик // УІЖ. – 2003. – Вип. 3. – С. 3–8.
33. Гуржій О. І. Купецький стан на Лівобережній і Слобідській Україні в другій половині XVII – у XVIII ст.: проблеми становлення та розвитку / О. І. Гуржій // УІЖ. – 2004. – Вип. 3. – С. 3–21.
34. Де Сото Х. Уэрта «Человеческая деятельность» Людвиг фон Мизеса как учебник по экономической теории / Х. Уэрта де Сото // Вопросы экономики. – 2010. – № 11. – С. 62–82.
35. Довбенко М. Теорія раціональних очікувань / М. Довбенко // Економіка України. – 2008. – № 6. – С. 88–94.
36. Довбенко М. Теорія суспільного вибору (Дж. Б'юкенен) / М. Довбенко // Економіка України. – 2004. – № 10. – С. 83–84.
37. Донік О. М. Промислове підприємництво дворянства України в XIX ст.: урядова політика, особливості розвитку, галузеві напрямки / О. М. Донік // УІЖ. – 2007. – Вип. 5. – С. 18–41.
38. Донік О. М. Купецтво як стан в Україні (XIX ст.) / О. М. Донік // УІЖ. – 2006. – Вип. 3. – С. 16–41.

39. Доу Ш. Математика в экономической теории: исторический и методологический анализ / Ш. Доу // Вопросы экономики. – 2006. – № 7.
40. Егоров Д. О возможности синтеза классической и неоклассической теорий: трактовка категории «стоимость» / Д. Егоров // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 3. – С. 24–31.
41. Економіка зарубіжних країн / А. С. Філіпченко [та ін.]. – К. : Либідь, 1996.
42. Економіка зарубіжних країн / [за ред. Ю. Г. Козака та ін.]. – К. : ЦУЛ, 2003.
43. Економічна енциклопедія : у 3-х т. / [відп. ред. С. В. Мочерний]. – К. : Академія, 2000. – Т. 1–3.
44. Жид Ш. История экономических учений / Ш. Жид, Ш. Рист ; [пер. с франц.]. – М. : Экономика, 1995.
45. Заброварний С. І. Економічні погляди М. С. Грушевського / С. І. Заброварний // УДЖ. – 2009. – Вип. 6. – С. 47–62.
46. История древнего мира / [под ред. Ю. С. Крушкол]. – М., 1971. – Ч. 1, 2.
47. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії : [навчальний посібник] / О. О. Шевченко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
48. История мировой экономики: Хозяйственные реформы 1920-1990 гг. / [под ред. проф. А. Н. Марковой]. – М., 1995.
49. История средних веков / [под ред. З. В. Удальцовой]. – М., 1991. – Т. 1, 2.
50. Історія сучасного світу: Соціально-політична історія XV-XX століть. – К. : Вікар, 2003.
51. Історія України / [за ред. В. А. Смолія]. – К., 1997.
52. Илларионов А. Основные тенденции развития мировой экономики во второй половине XX века / А. Илларионов // Вопросы экономики. – 1997. – № 10. – С. 117–141.
53. Илларионов А. Секрет китайского экономического «чуда» / А. Илларионов // Вопросы экономики. – 1998. – № 4.
54. История средних веков (V-XV ст.) : [хрестоматия]. – М. : Просвещение, 1980.
55. История экономических учений : [учеб. пособие] / [под ред. В. Автономова, О. Ананьина, Н. Макашевой]. – М. : ИНФРА-М, 2000.

56. История экономических учений: (современный этап) : [учебник] / [под общ. ред. А. Г. Худокормова]. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 733 с.
57. Калюжний В. Пояснення парадоксів неокласичної моделі економічного зростання Р. Солоу / В. Калюжний // Вісник НБУ. – 2005. – № 2. – С. 32–40.
58. Капелюшников Р. И еще раз – о теореме Коуза (Критические заметки) / Р. Капелюшников // Международная экономика и международные отношения. – 2006. – № 6. – С. 104–111.
59. Клинова М. Новый «экономический патриотизм» в Европе: хорошо забытое старое? / М. Клинова // Международная экономика и международные отношения. – 2008. – № 4. – С. 32–41.
60. Коваль М. Економічне вчення М. Туган-Барановського / М. Коваль. – Ів.-Франківськ : Нова Зоря, 2009. – 320 с.
61. Ковальчик Р. Інвестиції у важку промисловість Донецько-Придніпровського району до 1914 р.: інноваційний розвиток в умовах державного протекціонізму / Р. Ковальчик // УІЖ. – 2010. – Вип. 6. – С. 73–89.
62. Ковальчук В. М. Ретроспектива світової економічної думки : [навчальний посібник з історії економічних вчень] / В. М. Ковальчук, М. І. Сарай. – Тернопіль : «Астон», 2006. – 541 с.
63. Корнійчук Л. Політекономія: витоки і еволюція / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2011. – С. 80–92.
64. Корнійчук Л. Фізична економія: українська школа / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2006. – № 10. – С. 66–73.
65. Корнійчук Л. Фізична економія: українська школа / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2006. – № 9. – С. 55–64.
66. Корновенко С. В. Аграрне законодавство П. Скоропадського у контексті вітчизняного та європейського досвіду вирішення земельного питання (1918-1921 рр.) / С. В. Корновенко // УІЖ. – 2008. – Вип. 4. – С. 72–81.
67. Кудров В. Модели и механизмы рыночной трансформации в странах ЦВЕ / В. Кудров // Международная экономика и международные отношения. – 2006. – № 8. – С. 10–22.
68. Кудря І. Г. Філософська основа австрійської соціально-економічної думки / І. Г. Кудря // Гілея. – Вип. 50. – С. 527–532.
69. Кудря І. Г. Особливості методологічних засад німецької історичної школи політекономії / І. Г. Кудря // Гілея: науковий

- вісник. Збірник наукових праць. – К. : ВІРУАП. – 2011. – Вип. 43. – С. 429–435.
70. Ларин А. Тайваньская модернизация на фоне российской и китайской / А. Ларин // Международная экономика и международные отношения. – 2011. – № 12. – С. 79–88.
 71. Лортикян Э. Л. История экономических реформ: мировой опыт второй половины XIX–XX вв. / Э. Л. Лортикян. – Харьков, 1999.
 72. Майбурд Е. М. Введение в историю экономической мысли: от пророков до профессоров / Е. М. Майбурд. – М., 1996.
 73. Майданик К. «Четвертая волна» (О новом цикле социально-политического развития Латинской Америки. Взгляд слева) / К. Майданик // Международная экономика и международные отношения. – 2006. – № 11. – С. 24–30.
 74. Мартинов А. Ю. Исторична компаративістика світових економічних криз (XX – початок XXI ст.) / А. Ю. Мартинов // УІЖ. – 2011. – Вип. 5. – С. 131–146.
 75. Марцинкевич В. США / В. Марцинкевич, Э. Кириченко // Международная экономика и международные отношения. – 2001. – № 8. – С. 69–78.
 76. Машкін О. М. П. А. Столипін та Україна / О. М. Машкін // УІЖ. – 2012. – № 2. – С. 73–97.
 77. Машков А. Отрицание необходимости вмешательства в экономическую сферу как основа либеральной концепции Л. фон Мизеса / А. Машков // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 10. – С. 11–17.
 78. Мельянцева В. Сдают ли развитые страны развивающимся свои позиции? / В. Мельянцева // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 12. – С. 3–18.
 79. Меркантилизм / [под ред. И. С. Плотникова]. – Л. : Соцэґгиз. – 1935.
 80. Мельник Т. О. Економіка України в період незалежності: втрати, прорахунки і перспективи розвитку / Т. О. Мельник // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 8. – С. 42–49.
 81. Мельянцева В. Экономический рост Китая и Индии: динамика, пропорции и последствия / В. Мельянцева // Международная экономика и международные отношения. – 2007. – № 9. – С. 18–26.
 82. Мицик Л. М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007 рр.) : [навч. посібник для самостійної роботи] / Л. М. Мицик, Ю. В. Кузьменко. – К. : Академічне видавництво. – 2008. – 544 с.

83. Мозиас П. Идеология экономических реформ в Китае: основные этапы эволюции / П. Мозиас // Международная экономика и международные отношения. – 2007. – № 11. – С. 62–68.
84. Небогатова О. Индия: экономический рост в эпоху глобализации / О. Небогатова // Международная экономика и международные отношения. – 2005. – № 1. – С. 89–94.
85. Нестеренко В. П. Теоретико-методологические основы неоллиберального учения Ф. фон Хайека / В. П. Нестеренко // Экономическая теория. – 2004. – № 1. – С. 84–92.
86. Новая история стран Европы и Америки: первый период / [под ред. И. М. Кривогуза и Е. Е. Юровской]. – М., 1997.
87. Новая история стран Европы и Америки: второй период / [под ред. И. М. Кривогуза и Е. Е. Юровской]. – М., 1998.
88. Новейшая история стран Европы и Америки. 1918-1945 гг. – М., 1986 (и др. изд.)
89. Новітня історія України (1900-2000 рр.). – К. : Вища шк., 2000.
90. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки 1918-1945 рр. : [навч. посібник для вузів] / З. А. Баран, Г. М. Кипаренко та інші ; [за ред. М. М. Швагуляка]. – Львів : Афіша, 2008. – 288 с.
91. Ожборовская И. С. Трансформация Восточной Европы в конце XX в. / И. С. Ожборовская // Вопросы истории. – 2007. – № 6. – С. 17–37.
92. Ойзерман Т. И. Марксизм и утопизм / Т. И. Ойзерман. – М. : Прогресс-Традиция, 2003.
93. Осадчая И. Постиндустриальная экономика: меняется ли роль государства? / И. Осадчая // Международная экономика и международные отношения. – 2009. – № 5. – С. 31–42.
94. Осадчая И. Эволюция современной макроэкономической теории / И. Осадчая // Международная экономика и международные отношения. – 2008. – № 2. – С. 3–13.
95. Островская Е. Франция / Е. Островская // Международная экономика и международные отношения. – 2001. – № 8. – С. 89–97.
96. Проскурін П. В. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації : [навч. посібник] / П. В. Проскурін. – К. : КНЕУ, 2005. – 372 с.
97. Реєнт О. П. До проблеми скасування кріпосного права в 1861 р. / О. П. Реєнт // УІЖ. – 2011. – № 1. – С. 34–51.
98. Розмаринский И. Посткейнсианская макроэкономика: основные аспекты / И. Розмаринский // Вопросы экономики. – 2006. – № 5. – С. 19–31.

99. Рустамов Э. Принципы эволюционной модернизации переходных экономик / Э. Рустамов // Вопросы экономики. – 2009. – № 7. – С. 85–96.
100. Салицкий А. Китай в новой структуре мировой экономики / А. Салицкий, В. Таций // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 11. – С. 72–77.
101. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли / Б. Селигмен. – М. : Прогресс, 1986.
102. Сен А. Адам Смит и современность / А. Сен // Вопросы экономики. – 2011. – № 11. – С. 25–37.
103. Сидоренко О. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVII ст.) / О. Сидоренко. – К., 1992.
104. Сошников А. С. Распространение маржинализма в английской экономической мысли (на примере работ Г. Сиджуика, Ф. Эджуорта, Ф. Уикстеда) / А. С. Сошников // Вестник МГУ. – Сер. 6. Экономика. – 2009. – № 4. – С. 3–13.
105. Тимофеев П. Эволюция институтов ЕС и роль Франции (1990-2000 годы) / П. Тимофеев // Международная экономика и международные отношения. – 2011. – № 7. – С. 48–70.
106. Ущатовський Ю. Київська економічна школа XIX ст. у контексті зародження інституціоналізму / Ю. Ущатовський // Економіка України. – 2012. – № 2. – С. 70–79.
107. Ущатовський Ю. Історія інституціоналізму: проблема пошуку витоків / Ю. Ущатовський // Економіка України. – 2010. – № 3. – С. 73–82.
108. Хайлбронер Р. Л. Философы от мира сего / Р. Л. Хайлбронер. – М. : Изд-во КоЛибри, 2008. – 432 с.
109. Хайтун С. Д. Социальная эволюция и Джон Кейнс: от прошлого к будущему / С. Д. Хайтун // Вопросы философии. – 2003. – № 10. – С. 46–60.
110. Хесин Е. Великобритания / Е. Хесин // Международная экономика и международные отношения. – 2001. – № 8. – С. 98–108.
111. Чухно А. Шумпетер – засновник еволюційної економічної теорії / А. Чухно // Економіка України. – 2007. – № 7. – С. 65–74.
112. Эллман М. О вкладе исследовательских работ по советской экономике в экономическую теорию мейнстрима / М. Эллман // Вопросы экономики. – 2010. – № 3. – С. 39–55.
113. Эльянов А. Экономическая модернизация развивающихся стран в региональном разрезе / А. Эльянов // Международная экономика и международные отношения. – 2008. – № 6. – С. 19–29.

114. Эльянов А. Развивающиеся страны в мировой экономике: тенденции и проблемы / А. Эльянов // Международная экономика и международные отношения. – 2007. – № 2. – С. 3–15.
115. Эрроу К. Развитие экономической теории с 1940 года: взгляд очевидца / К. Эрроу // Вопросы экономики. – 2010. – № 4. – С. 4–23.
116. Ядгаров Я. С. История экономической мысли / Я. С. Ядгаров. – М., 1996. – С. 26–32.
117. Янов А. ЕС как новая модель государственности / А. Янов // Международная экономика и международные отношения. – 2007. – № 7. – С. 89–94.

Сайти журналів, де можна ознайомитися зі змістом номерів або прочитати повну версію статті:

1. Актуальні проблеми економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eco-science.net>.
2. Вісник НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
3. Вопросы экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.vopreco.ru.
4. Економіка України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economukraine.com.ua>.
5. Международная экономика и международные отношения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.imemo.ru/ru/period/meimo/>.
6. Экономическая теория [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ief.org.ua>.
7. Український історичний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua>.

Інші фахові видання – у розділі «Наукова періодика України» на сайті Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу до джерела : www.nbuv.gov.ua.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

**Тетяна Михайлівна
ФЕРТИКОВА**

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

*Методичні матеріали
для самостійного вивчення дисципліни*

Випуск 202

Редактор *С. Куршико*.
Технічний редактор, комп'ютерна верстка *М. Шевчук*.
Друк *О. Полівцова*. Фальцювально-палітурні роботи *Ю. Шаповалова*.

Підп. до друку 19.09.2013 р.
Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 4,88. Обл.-вид. арк. 3,33.
Тираж 100 пр. Зам. № 4229.

Видавець і виготовлювач: ЧДУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chdu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3460 від 10.04.2009 р.